

SABATO YA MUNGU

Sabato na Cecil N. Wright

Sabato

Mabadiliko ya Sheria?

Danieli 7:25 inarejelea kwa mwanadamu kubadilisha sheria za Mungu - jambo ambalo si sahihi. Lakini, ikiwa Mungu amebadilisha sheria yake mwenyewe, hilo ni jambo tofauti kabisa - na ni kosa kutoitambua na kuizoea. Kwa hiyo, ninachotaka kufanya sasa ni kutaja kwamba Mungu alifanya badiliko hilo alipomfanya Yesu Kristo kuwa kuhani wetu mkuu baada ya utaratibu wa Melkizedeki, na si kwa utaratibu wa Walawi wa Haruni kama alivyoweka sheria ya makuhani chini ya sheria ambayo alimweka Musa kuwa mpatanishi na ambayo pia alitoa Amri Kumi kwenye Mlima Sinai.

1. Waebrania (7:11-25) (American Standard Version):

- a. "Basi, ikiwa ulikuwako utimilifu [unaozungumzia wokovu wa mwisho kabisa, mst. 25] kwa ukuhani wa Walawi (maana watu waliipokea sheria chini yake), palikuwa na haja gani tena ya kuhani mwingine aondoke kwa mfano wa Melkizedeki, asihesabiwe kwa utaratibu wa Haruni? mwanadamu amehudumu madhabahuni. Kwa maana ni dhahiri kwamba Bwana wetu ametoka katika Yuda, ni kabila gani Musa [ambaye Mungu alitoa sheria ya Agano la Kale] hakunena neno lo lote katika habari ya makuhani. bali kwa uwezo wa uzima usio na mwisho [wa Kristo baada ya ufufuo wake]: kwa maana inashuhudiwa kwamba, Wewe ni kuhani milele, kwa mfano wa Melkizedeki, kwa sababu kuna kubatilishwa kwa ile amri ya kwanza, kwa sababu ya udhaifu wake, na kutokufaa kwake; kwa amri ya Haruni, kuhani Mlawi] amefanywa kuhani pasipo kiapo; asiyeweza kubadilika "Kwa hiyo, Aweza Kuwaokoa Mipaka Yote Wale Wanaomkaribia Mungu Kwa Yeye, Akiwa Anaishi Ili Kuwaombea."

Kifungu hapo juu kinasema hakuna "wokovu hata mwisho" (hakuna wokovu wa milele) chini ya ukuhani wa Walawi wa Agano la Kale. Hakuna kuhani hata mmoja, na hata safu nzima ya kuhani anayeweza kufa, ambaye angeweza kutoa wokovu zaidi ya maisha yao duniani, kwa kuwa dhabihu walizotoa mwaka baada ya mwaka zilipatikana kwa si zaidi ya mwaka mmoja kwa wakati - kwa hivyo, sio zaidi ya maisha duniani. Kwa hiyo, hata wale wanaoishi chini ya Agano la Kale wangeweza kuwa na uzima wa milele tu kupitia ukuhani wa baadaye na wa milele wa Yesu Kristo, faida ya ambaye dhabihu yake ya mara moja kwa ajili ya dhambi ilikuwa ya kurudi nyuma ili kutoa wokovu wao katika umilele (iliyotajwa katika c. hapa chini katika 9:15) - kwa sababu damu ya wanyama ambayo makuhani Walawi walitoa mara kwa mara haikuweza "kuondoa dhambi" (10:4) chini ya "kadirio Mpya" (10:4) (8:12; 10:17-18).

- b. "Lakini sasa [Kristo] amepata huduma iliyo bora zaidi, kwa kadiri alivyo pia mjumbe wa agano lililo bora zaidi [kuliko lile ambalo Musa alikuwa mpatanishi] ambalo limefanywa juu ya ahadi zilizo bora zaidi. kugawanywa katika ufalme wa Israeli na ufalme wa Yuda], asema, Tazama,

siku zinakuja, asema Bwana, nitakapofanya agano jipya na nyumba ya Israeli, na nyumba ya Yuda; 31:31-34] ... kwa kusema, Agano jipya amelifanya lile la kwanza kuwa kuukuu; (8:6-13)

- c. Tayari imerejelewa hapo juu: "Na kwa ajili hiyo [Kristo] ni mjumbe wa agano jipya, ili mauti ikiisha kutukia kwa kukomboa makosa yaliyokuwa chini ya agano la kwanza, wale walioitwa waipokee ahadi ya urithi wa milele ['wokovu hadi mwisho kabisa']. (9:15)

Tafadhali soma kwa makini Sura za 7-10 za Waebrania, ambazo nimechukua sehemu zake tu na utambue hasa kwamba:

- (a) kilichotokea chini ya Agano la Kale kilikuwa mifano na vivuli ya "mambo mema yatakayokuja" (10:1) chini ya Agano Jipya, na
(b) Anaondoa la kwanza, ili alisimamishe la pili. (10:9)

2. Tafadhali soma pia 2 Wakorintho 3 na utambue yafuatayo:

- a. Ni nini "kilichoandikwa, na kuchongwa juu ya mawe," yaani, Amri Kumi za Agano la Kale, zenye amri ya Sabato (Kutoka 31:18; 32:15; 34:28), zilipita (fu. 4-16).
b. Imesemwa waziwazi kwamba "Agano la Kale... limebatilishwa katika Kristo" (mstari 14).

3. Tafadhali angalia Wakolosai 2:16-17 , inayosomeka hivi: "Basi, mtu asiwahukumu ninyi katika vyakula au vinywaji, au kwa sababu ya sikukuu au mwandamo wa mwezi, au sabato [yote ambayo yalihusu Agano la Kale]; mambo hayo ni kivuli cha mambo yajayo; Toleo la James]."

Je, Amri Kumi Bado Zinafaa?

Sasa, kuhusu kama "Amri Kumi bado ni kweli leo kama karibu miaka elfu mbili iliyopita," ikiwa unamaanisha kuwa bado "zinafungwa" leo kama zilivyokuwa wakati huo, inategemea ikiwa pia ziliingizwa katika sheria ya Agano Jipya, au sheria ya Kristo. Inakubaliwa kwa hiari kwamba zote zimeingizwa hivyo, isipokuwa kwa amri ya Sabato. Lakini katika Wakolosai 2:16-17, iliyonukuliwa hapo juu, tunaiona ikijumuishwa haswa katika kategoria ya mambo ambayo kwayo hatupaswi kuhukumiwa kwayo - yaani, tusihukumiwe kwa kutoyaangalia - kumaanisha, kwa hivyo, kwamba hayafungi chini ya Kristo.

Hiyo ni ya msingi, na ina maana kwamba kumekuwa na mabadiliko ya sheria na Mungu mwenyewe, ili chini ya Kristo amri ya sabato haifai tena - hitimisho ambalo nadhani ni zaidi ya kupingana kwa mafanikio. Na, kimantiki, ningeweza kuacha na hilo peke yangu.

Lakini niliahidi "kujitahidi kuwa wa kina vya kutosha ili kutoa muhtasari wa kina wa kutosha kwa mtazamo wazi na sahihi wa kile ninachoamini kuwa fundisho la maandiko juu ya somo linalozingatwa" -- uboreshaji, na uthibitisho zaidi wa busara ya kimungu, ukipenda. Na kwamba sasa ninajaribu kutoka kwa Maandiko ya Agano la Kale na Agano Jipya, ingawa inamaanisha matibabu ya muda mrefu zaidi.

1. Hali ya Sabato Chini ya Sheria ya Agano Jipya.

Katika Wagalatia 4:10-11, mtume Paulo, alipokuwa akiwaandikia Wakristo wa Mataifa waliokuwa wakishawishiwa na waalimu wa Kiyahudi kutahiriwa na kushika sheria ya Agano la Kale la Musa ili waokolewe (ona Matendo 15:1-5), alisema: "Mwashika siku [ambazo zingejumuisha sabato], na miezi, na majira, na miaka mingi, nisije nikawa na hofu katika kazi yo yote. bure." Na kuhusu tohara, ambayo ilikuwa imetakiwa chini ya Agano la Kale, alisema: "...mkikubali kutahiriwa, Kristo hatawafaidia neno. Naam, tena namshuhudia kila mtu anayetahiriwa, ya kwamba ni wajibu wa kuishika torati yote. Mmetengwa na Kristo, ninyi mtakao kuhesabiwa haki kwa sheria. Ninyi mmeanguka katika kutotahiriwa, wala kutahiriwa, wala kutahiriwa; tukitenda kazi kwa upendo" (Gal. 5:2-6).

Kanuni inayoonekana katika haya yaliyotangulia ni hii: Chini ya Kristo "kutahiriwa" hakuamriwi, wala haikatazwi ikiwa haijafanywa kutii sheria ya Agano la Kale ili kuokolewa. Lakini ikiwa inafanywa kwa sababu inahitajika chini ya sheria ya agano la Kale, na kuhesabiwa haki au kuokolewa, hiyo inatuwajibisha kushika sheria hiyo yote, lakini inatutenga na Kristo na kwa hiyo kutoka kwa neema ya Mungu kwa njia ya Kristo, ambayo hatuwezi kuokolewa bila hiyo. Kanuni hiyo, inayotumika kwa amri yoyote ya Agano la Kale ambayo haijaingizwa katika sheria ya Agano Jipya, INAJUMUISHA AMRI YA "SABATO", ILIYO TAYARI IMEELEZWA KATIKA Wakolosai 2:16-17.

Na, kwa kuwa katika kifungu hicho "Sabato" imeorodheshwa kati ya vitu ambavyo "ni kivuli cha mambo yajayo" - "sheria yenye kivuli cha mambo mema yatakayokuja" (Waebrania 10:1) - yaani, kuja kwa njia ya Kristo, ambaye ni mpatanishi wa Agano Jipya - ambayo inafanya kuwa muhimu kuchunguza sabato kwa ukamilifu zaidi chini ya wote wawili mtazamo wa Agano la Kale na Jipya, kwa mtazamo mpana bado.

2. Sabato katika Agano la Kale maandiko: Mwanzo hadi Malaki.

- a. Iliyotajwa Kwanza (Mwanzo 2:1-3): "Mbingu na nchi zikamalizika, na jeshi lake lote [katika siku sita za Mwanzo 1]. Na siku ya saba Mungu akamaliza kazi yake yote aliyoifanya, akastarehe siku ya saba, akaacha kufanya kazi yake yote aliyoifanya. Mungu akaibarikia siku ya saba, akaitakasa;

Kitenzi cha Kiebrania kilichotafsiriwa hapa "kupumzika" ni shabath, kumaanisha kusitisha, au kupumzika. Siku ya saba, ambayo iliashiria kusitishwa kwa kazi ya Mungu ya uumbaji, ilikuja kuitwa "sabato" (sabato) au "siku ya sabato." Iliashiria mwisho wa juma la kwanza la kuwepo kwa dunia, na mwanzo wa mfululizo wa kila juma wa siku za saba, ambazo baadaye zilisemwa na Mungu kuwa "sabato zangu" (Kutoka 31:13; Mambo ya Walawi 19:3, 30; 26:2).

- b. Pili Imetajwa (Kutoka 16): Israeli, waliokombolewa hivi karibuni kutoka katika utumwa wa Misri na walikuwa katika hatua za mwanzo za safari yao ndefu kuelekea nchi ya ahadi ya Kanaani, walikuwa wameongozwa kwenye jangwa la Sini, karibu na Mlima Sinai, ambapo

wangepiga kambi kwa mwaka mmoja na kupokea sheria ya Agano la Kale, pamoja na Amri Kumi zake maarufu, ambazo sasa zinahusika na sabato.

Chakula kilikuwa kimetolewa katika nyika ya Sini, na watu wakanung'unika. "Ndipo Bwana akamwambia Musa, Tazama, nitawanyeshea ninyi mvua ya mkate kutoka mbinguni; na hao watu watatoka nje na kuokota sehemu ya siku moja kila siku, ili nipate kuwajaribu, kwamba watakwenda katika sheria yangu, au sivyo. Na itakuwa siku ya sita wataitengeza watakayoleta, nayo itakuwa mara mbili ya ile watakayokusanya kila siku" (16:4-5).

Na katika siku ya sita ya kwanza, Musa aliwaeleza watu hivi: "Hili ndilo alilolinena BWANA, Kesho ni kustarehe kabisa, Sabato takatifu kwa BWANA; Kulipopambazuka Musa akasema tena: "Kuleni hiki leo; kwa kuwa leo ni Sabato ya Bwana; leo hamtakiona shambani. Siku sita mtakikusanya, lakini siku ya saba ni Sabato, ndani yake hapatakuwa na kitu" (fu. 25-26).

Baadhi ya watu walitoka hata siku ya sabato kukusanya, lakini hawakupata. "BWANA akamwambia Musa [ili akabidhiwe kwa watu], Je! Mtakataa kushika amri zangu na sheria zangu hata lini? Kwa kuwa BWANA amewapa ninyi sabato, kwa sababu hiyo huwapa siku ya sita chakula cha siku mbili; kaeni kila mtu mahali pake, siku ya saba mtu awaye yote asitoke mahali pake. Kwa hiyo watu wakapumzika siku ya saba "(Mst 38).

Huo ulikuwa ni utangulizi na sharti la amri ya sabato kama sehemu muhimu sana ya agano kati ya Mungu na Israeli, ambalo lingefanywa hivi karibuni pale Sinai.

c. Ya Tatu Imetajwa (Kutoka 20); Siku ya tatu baada ya Waisraeli kufika katika jangwa la Sinai, Mungu alinena kwa kutisha kutoka kilele cha Mlima Sinai zile Amri Kumi ambazo baadaye aliziandika kwenye mbao mbili za mawe na kumpa Musa. Alianza kwa kusema, "Mimi ni Yehova Mungu wako, niliyekutoa katika nchi ya Misri na kutoka katika nyumba ya utumwa" (mstari 2). Amri ya kwanza ilikuwa ya kutokuwa na miungu mingine kabla yake (au zaidi yake). Na ya nne ilikuwa: "Ikumbuke siku ya Sabato uitakase. Siku sita fanya kazi, utende mambo yako yote; lakini siku ya saba ni Sabato ya Bwana, Mungu wako; siku hiyo usifanye kazi yo yote, wewe, wala binti yako, wala mtumwa wako, wala ng'ombe wako, wala mgeni aliye ndani ya malango yako; siku, na kuitakasa" (fu. 8-11).

d. Maandiko ya Ufafanuzi Zaidi - ambayo yanasisitiza umuhimu mkubwa na umuhimu wa sabato ya siku ya saba kwa Israeli: Kutoka 31:12-17: "Hakika mtazishika Sabato zangu; kwa kuwa ni ishara kati ya mimi na ninyi katika vizazi vyenu vyote; ili mpate kujua ya kuwa mimi ndimi Bwana niliyewatakasa ninyi. ... Ni ishara kati yangu na wana wa Israeli katika vizazi vyao milele;

Wingi, "sabato," inarejelea kwa urahisi sabato ya siku ya saba katika kurudiwa kwake kwa juma (kila juma kuwa na sabato) - kwa hiyo, "Hakika mtazishika sabato zangu; kwa kuwa ni ishara kati ya mimi na ninyi katika vizazi vyenu."

Kumbukumbu la Torati 4:7-8: "Kwa maana kuna taifa gani kubwa, lililo na mungu karibu nao, kama Bwana, Mungu wetu, alivyo, kila tumwitapo? Hayo Musa alisema katika hotuba yake ya kuaga kwa Israeli miaka arobaini baada ya kutoa sheria mwanzoni kule Sinai, ambayo sasa alikuwa akiirudia kabla tu ya kifo chake na kuingia kwao Kanaani wakati huo chini ya uongozi wa Yoshua.

Kumbukumbu la Torati 5:12-15: Musa aliporudia amri ya sabato ya Kutoka 20:8-11, ikihitaji kupumzika kutokana na kazi siku ya sabato hata kwa "mtumishi" wao na "mjakazi" wao aliongeza hivi: "Nawe kumbuka ya kuwa wewe ulikuwa mtumwa katika nchi ya Misri, na Bwana, Mungu wako, alikutoa huko kwa mkono wenye nguvu, kwa hiyo Yehova, Mungu wako, aliunyosha siku hiyo; 15).

Ezekieli 20: Karne nyingi baadaye, wazee wa Israeli walipokuja kwa nabii Ezekieli ili kuuliza maswali kutoka kwa Yehova kupitia kwake, Yehova alimtaka awakumbushe mara mbili jambo lililotajwa hapo juu katika Kutoka 31:12-17, kama ifuatavyo:

- (a) "Tena naliwapa sabato zangu, ziwe ishara kati ya mimi na wao, wapate kujua ya kuwa mimi, BWANA, ndimi niwatakasaye" (mstari 12); na
- (b) "Sabato zangu ... zitakuwa ishara kati ya mimi na ninyi, mpate kujua ya kuwa mimi ndimi BWANA, Mungu wenu" (mstari 20).

Nehemia 9:12-15: Yapata karne nyingine na nusu baadaye, baada ya kurudi kwa Israeli kutoka utekwani wa Babeli, wakati katika mkutano mkuu katika Yerusalemu sala ya pekee ya shukrani ililetwa kwa Mungu ambapo historia ya jumla ya shughuli zake na Israeli ilisimuliwa kutoka kwa wito wa babu yao Abrahamu hadi wakati ule uliopo, pamoja na mambo mengine ilisemwa: "Ulishuka juu ya Sinai, ukasema nao kutoka mbinguni, na amri na amri, na amri, na amri, na amri, na amri za kweli, na amri, na amri, ukawajulisha sabato yako takatifu, amri, na amri, na sheria, kwa mkono wa Musa mtumishi wako, ukawapa mkate kutoka mbinguni kwa ajili ya njaa yao, ukawatolea maji katika mwamba kwa ajili ya kiu yao, ukawaamuru waingie kuimiliki nchi uliyoapa kuwapa.

Isaya 66:23-24, ambayo sasa imetajwa mwisho ingawa kwa mpangilio wa matukio yapata karne moja kabla ya andiko kutoka kwa Ezekieli, ni tofauti na yote yaliyotangulia, ikiwa ni ahadi ya kinabii kwa Israeli ya wakati ambapo "wote wenye mwili" (mataifa yote) watamwabudu Mungu wa Israeli "tangu sabato hata sabato," kama ifuatavyo: "Kwa maana kama vile mbingu mpya na nchi mpya nitakazofanya, zitakavyokaa mbele zangu, ndivyo litakavyokuwa jina lenu, asema Bwana. ya kwamba mwezi mpya hata mwezi mpya, na sabato hata sabato, watu wote wenye mwili [Wasio Wayahudi na Waisraeli] watakuja kuabudu mbele zangu, asema BWANA."

Kwa muhtasari wa yaliyotangulia, tunayo yafuatayo:

- (1) Mungu alitoa sabato zake kwa Israeli wa kimwili ziwe ishara kati yake na wao ya agano lililofanywa nao kwenye Sinai wakiwa watu wake waliochaguliwa kwa njia ya pekee (Kutoka 31:12-17; Ezekieli 20:12, 20), akiwatenga na wengine wote. Hakuna kumbukumbu ya kuadhimishwa kwa mwanadamu kwa siku ya saba ya juma kama siku ya pumziko kuu kwa

Yehova kabla ya kutolewa kwa Israeli kama hiyo - kipindi kisichopungua miaka 2500 ya historia ya mwanadamu - sio kabla ya gharika, na Adamu, Abeli, Sethi, Henoko, Nuhu, au mwingine yeyote - na sio baada ya gharika, na Ibrahimu, Isaka, Yakobo, au mtu mwingine yeyote au watu wengine.

Hata hivyo, neno “juma” (Kiebrania shabua, saba) lapatikana katika Mwanzo 29:27-28 , lugha za kuripoti zilizotumiwa na Labani katika mazungumzo na Yakobo zaidi ya miaka 250 kabla ya kutoa “sabato” ya Yehova kwa Israeli kule Sinai. Kwa hiyo, bila shaka mzunguko wa siku saba ulitokana na siku sita za uumbaji pamoja na siku ya pumziko la Mungu kutoka kwa uumbaji siku ya saba - lakini bila kumbukumbu yoyote ya siku ya saba iliyoamriwa juu ya mwanadamu kama pumziko kwa Yehova, hadi ilipotolewa kwa Israeli kama ishara ya agano kati yake na wao kama watu wake wa pekee waliochaguliwa wakati huo, kama ilivyoelezwa hapo juu.

- (2) Hakuna taifa lingine kubwa lililokuwa na mungu au agano kama Mungu wa Israeli na agano, na, kwa kudokeza, hakuna sabato ya kushika. (Kumbukumbu la Torati 4:7-8; 5:12-15) Kwa njia ya ulinganifu, ilikuwa kama mume anapompa mke wake pete ya arusi kuwa ishara ya agano la ndoa kati yake na yeye, na wao peke yao, akimtenga na wengine wote. Na Mungu mwenyewe alilifananisha na agano kama hilo, akisema: “ambalo agano langu walilivunja, ingawa nalikuwa mume kwao” (Yeremia 31:32).

Zaidi ya hayo, sabato ya siku ya saba ilifaa hasa kuwa ishara kati ya Mungu na Israeli ya agano waliloingia Sinai. Kwa maana sabato yake iliashiria mwisho wa kazi yote aliyoifanya wakati wa siku sita za uumbaji, na kuikumbuka (Mwanzo 2:1-3). Na kutoa sabato zake kwa Israeli vivyo hivyo kulifananisha na kukumbuka kukomesha utumwa wao huko Misri, kulingana na Kumbukumbu la Torati 5:15. Hilo lilifananisha ukweli kwamba Mungu wa uumbaji alikuwa sasa Mungu wa Israeli, na hawakupaswa kuwa na mwingine - kama vile hakuna taifa lingine lililoshiriki mambo kama hayo katika historia, au sabato ambayo wangeitunza kama pumziko kuu kwa Yehova.

- (3) Kuwajulisha Waisraeli “sabato takatifu” ilikuwa mojawapo ya matukio yaliyokuwa yakizunguka na juu ya Mungu kushuka “juu ya Mlima Sinai” na kuzungumza nao kutoka mbinguni (Nehemia 9:13-15). Na kutokujua kwao hapo awali kunathibitishwa na mwenendo wa baadhi yao wakati kuushika kwake kulipoamrisha hapo awali katika jangwa la Sini kuhusiana na mwanzo wa Mungu kuwalisha mana (Kutoka 16).
- (4) Rejezo katika (2) hapo juu juu ya kuvunja kwa Israeli agano la ndoa kati ya Yehova na wao, lilitia ndani pia “kuitia unajisi” siku ya sabato, ishara ya agano kati yao na yeye, kwa kutoitakasa, kama siku ya pumziko kwa Yehova. Kutajwa kwa kwanza kwa unajisi kama huo kunapatikana katika Hesabu 15:32-36. Lakini marejeleo zaidi ni mengi mno kukariri hapa.
- (5) Mwisho, ahadi ya kinabii katika Isaya 66:22-23 kwa Israeli inayohusisha sabato katika dunia mpya ambayo angefanya, hairejelei utunzaji wa sabato katika dunia hii ya sasa chini ya Agano Jipya ambalo Kristo ndiye mpatanishi wake, ikichukua nafasi ya Agano la Kale ambalo

Musa alikuwa mpatanishi wake, lakini kwa sabato ya mwisho kwa ajili ya mataifa yote yaliyokombolewa bado kwa mataifa yote. Ingawa ahadi iliyosemwa iliwekwa katika lugha ya sabato ya wakati huo chini ya Agano la Kale (kama kuja kumwabudu "toka sabato hadi sabato," na "kutoka mwezi mpya hadi mwingine"), ilitakiwa itumike kwa njia ya kitamathali ingawa ilidhihirisha sabato ya kudumu.

Kwa maana, kama vile mtume Yohana alivyoona katika njozi yake juu ya Patmo, ya "dunia mpya," pamoja na "mji wake mtakatifu, Yerusalemu mpya" (Ufunuo 21:1 - 22:5) "mji huo hauhitaji jua, wala mwezi kuuangazia; "na malango yake hayatafungwa mchana (maana hakutakuwa na usiku huko)" (mstari 25); "Wala hapatakuwa na usiku tena, wala hawahitaji nuru ya taa, wala ya jua, kwa kuwa Bwana Mungu atawaangazia" (22:5).

Zaidi ya hayo, mistari mitatu iliyotangulia inafuatwa na usomaji wa mstari wa mwisho kama ifuatavyo, ambayo, kwa wakati mmoja katika wakati, vivyo hivyo inapaswa kuwa ya kitamathali: "Nao watatoka nje, na kuitazama mizoga ya watu walioniasi; maana funza wao hatakufa, wala moto wao hautazimika; nao watakuwa machukizo kwa watu wote."

Maneno yaliyowekewa mkazo zaidi [kwa maana funza wao hatakufa, wala moto wao hautazimika] baadaye yalitumiwa na Yesu, kama ilivyorekodiwa katika andiko la Agano Jipya la Marko 9:43-48, kama yanahusu "mdudu" na "moto" wa "kuzimu" (Gehena). Bonde la mwisho lilikuwa kihalisi Bonde la Hinomu, ambalo lilikuwa limekuja kutumika kuwa dampo la jiji kwenye viunga vya Yerusalemu la kidunia, si la takataka tu bali pia kwa mizoga isiyozikwa, "ambapo funza walitafuna na moto ukawaka" (kama inavyoonyeshwa katika AT Robertson's Word Pictures in the New Testament). Lakini ilitumiwa na Bwana wetu kwa njia ya kitamathali ya "moto wa milele aliowekewa tayari Ibilisi na malaika zake" (Mathayo 25:41), - unaoitwa "ziwa la moto" katika Ufunuo 20:14-15 - ambapo wasio waadilifu "watakwenda kwenye adhabu ya milele" (mst. 26), kutoka kwa hukumu ya ulimwengu wote wakati Yesu ajapo 25 , ambayo ni 31 tena baada ya ufufuo wa Mathayo 4: 31-31 ya wafu na kukimbia kwa dunia ya sasa na mbingu (kwa wazi mbingu yake ya angahewa na pengine mbingu za pembeni, lakini si makao ya Mungu) (Ufunuo 20:11-15). Kwa hakika, hata hivyo, ziwa la moto wa milele halitakuwa nje ya viunga vya, au kufikiwa na vivutio vya wakaaji waliokombolewa wa, "mji mtakatifu, Yerusalemu Mpya" (Ufunuo 21:1 - 22:5).

Kwa sababu hizo, kifungu cha Isaya 66:23-24 kuhusu sabato katika "dunia mpya" ambayo Yehova bado 'angeifanya' yaonekana kuonyeshwa ifaavyo katika Commentary on the Whole Bible ya Elliott, kama ifuatavyo: "Inategemea hali ya kwamba maneno hayajapata kamwe, na hayawezi kamwe kupokea, utimizo halisi. sabato ya milele ya Waebrania 4:9, na hata maono hayo ya utukufu ni ishara tu ya mambo halisi ya kiroho."

Imesemwa kwa kufaa kwamba Agano la Kale ni Agano Jipya lililofichwa, na Jipya ni la Kale lililofunuliwa. Kwa hiyo, sasa tunarudi hasa kwa lile Jipya kwa mambo yaliyoonyeshwa kimbele na yale ya Kale.

Uchunguzi kutoka kwa Maandiko ya Agano Jipya

1. Kwamba kifungu cha Agano la Kale cha Isaya 66:22-23 kinatunukuu kwenye sabato ya milele ambayo lazima iwe pumziko kuu kwa watu wa Mungu, kufurahiwa kupitia Yesu Kristo, na kuonyeshwa kimbele lakini si kufurahiwa chini ya Agano la Kale, na sio kabla ya dunia yetu ya sasa kubadilishwa na mpya na ya milele, baada ya historia ya ujio wa pili wa Kristo, wakati wa ujio wa pili wa Kristo. kulingana na mambo ya msingi yafuatayo:

a. 2 Petro 3:10-13 : “Lakini siku ya Bwana [siku ya ‘kuja’ kwake. Mst.4] atakuja kama mwizi, ambamo mbingu [yakiniifu angahewa na ikiwezekana mbingu za pembeni, kama zilivyotajwa tayari] zitatoweka kwa mshindo mkuu, na vitu vya asili vitayeyushwa kwa joto kali, na nchi na kazi zilizomo zitateketezwa kwa kuona vitu hivi vyote vitaangamizwa, kwa jinsi tunavyoishi maisha ya utakatifu. tukitamani sana kuja kwa siku ile ya Mungu, ambayo kwa hiyo mbingu zikiteketea kwa moto zitafumuliwa na viumbe vya asili vitayeyushwa kwa joto kali, lakini kwa mujibu wa ahadi yake [wapi isipokuwa katika Isaya 66:22-23?], tunatazamia mbingu mpya na nchi mpya ambayo uadilifu ukaa ndani yake.

b. Ufunuo 20:11-15: "Kisha nikaona kiti cha enzi cheupe, na yeye aketiye juu yake; ambaye nchi na mbingu zikakimbia uso wake, wala mahali pao hapakuonekana; nami nikawaona wafu, wakubwa kwa wadogo, wamesimama mbele ya hicho kiti cha enzi; na vile vitabu vikafunguliwa; na kitabu kingine kikafunguliwa; ambacho ni kitabu cha uzima; wakahukumiwa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake ... na ikiwa mtu ye yote hakuonekana ameandikwa katika kitabu cha uzima, alitupwa katika lile ziwa la moto.

Hivyo, tuna “dunia na mbingu” za sasa zinazokimbia kuhusiana na ufufuo wa ulimwengu wote mzima na hukumu ya wanadamu, kama alivyoona mtume Yohana katika njozi zake za wakati ujao alipokuwa uhamishoni kwenye Kisiwa cha Patmo.

c. Ufunuo 21:1 - 22:5: Ingawa ni nyingi sana kunukuu hapa, inapaswa kusomwa kwa uangalifu wote. Ni maono ya yaliyo juu yakifuatwa na mbingu mpya na dunia mpya kwa ajili ya wenye haki wa mataifa yote, pamoja na “mji mtakatifu, Yerusalemu mpya [tofauti na Yerusalemu la kidunia la Palestina] ukishuka kutoka mbinguni kwa Mungu” (“mji wa Mungu aliye hai, Yerusalemu wa mbinguni” (Waebrania 12:22) .

Hii “dunia mpya” na “mji mtakatifu, Yerusalemu Mpya,” kwa dhahiri ulikuwa ni “nchi ya mbinguni” na “mji wenye misingi, ambao mwenye kuubuni na kuujenga ni Mungu,” uliotafutwa na Ibrahimu, Sara, na Isaka na Yakobo (Waebrania 11:8-16) kama mwisho kwao badala ya Kanaani, ambayo ilikuwa ni mfano tu au “kivuli” cha yale yaliyokuwa yanakuja.

“Na hao wote [pamoja na watu waliotajwa hapo juu, pamoja na wengine wengi waliotajwa pia kwa ajili ya imani yao], wakiisha kushuhudiwa kwa imani yao, hawakuipokea ahadi [ya nchi na jiji la mbinguni], kwa kuwa Mungu alikuwa ametangulia kutuandalia sisi neno lililo bora zaidi,

ili wasikamilishwe pasipo sisi” (Waebrania 11:39-40). Yaani, hawataingia katika ukamilifu wa ulimwengu ujao kabla ya ufufuo Kristo atakapokuja tena duniani, sawa na vile itakavyokuwa kweli kwetu.

- d. Waebrania 3:1 - 4:11: Hapa tena tuna kifungu kilichorefushwa (ambacho tafadhali soma kwa ukamilifu, ukizingatia kuendelea kwake).

Mwanzo:

“Kwa hiyo, ndugu watakatifu, wenye kuushiriki mwito wa mbinguni, mtafakarini sana Mtume na Kuhani Mkuu wa maungamo yetu, Yesu, ... mwana juu ya nyumba yake [ya Mungu], ambaye nyumba yake ni sisi, kama tukishikamana sana na ujasiri wetu na fahari ya tumaini letu mpaka mwisho” (3:1-6).

Kuendelea:

Kuwakumbusha wasomaji juu ya ukafiri na ukosefu wa uaminifu wa wengi wa Israeli wa kimwili na kwa hiyo kutoingia kwao katika pumziko lililokusudiwa wao katika Kanaani ya kidunia: pia kuhimiza kuchukua onyo kutokana na hili na kutokosa mapumziko yaliyokusudiwa kwa ajili ya Israeli wa kiroho katika Kanaani ya mbinguni (3:7 - 4:8).

Kuhitimisha:

"Basi imesalia raha ya sabato kwa watu wa Mungu. Maana yeye aliyeingia katika raha yake amestarehe mwenyewe katika kazi zake, kama vile Mungu alivyostarehe katika kazi zake. Basi na tufanye bidii kuingia katika raha ile, ili mtu awaye yote asianguke kwa mfano uo huo wa kuasi" (4:9-11).

Huyu wa mwisho anaweza kutukumbusha Ufunuo 14:13 : “Heri wafu wafao katika Bwana tangu sasa; naam, asema Roho, wapate kupumzika baada ya taabu zao;

2. Kwa mtazamo kamili na ulio wazi juu ya mambo yote, tunahitaji uchunguzi zaidi wa matukio husika na maendeleo katika enzi ya Agano Jipya, kati ya ujio wa kwanza na wa pili wa Kristo, wakati Agano la Kale "sabato" ilikuwa haifungi tena, na kwa nini sivyo, kwa kuwa amri zingine zote za Dekalojia (Kutoka 20:1-17) ziliingizwa kwenye Sheria Mpya. Kwa hivyo tutaanza na kwa nini tusifunge, baada ya tahadhari ifuatayo:

TAHADHARI: Msomaji anaweza kupata baadhi ya mambo yafuatayo kuwa ya kuchosha na ya kiufundi zaidi kuliko sehemu za hapo juu, lakini anahitaji kujua kwamba kila kipengele ni muhimu ili kuelewa kile ambacho kinaweza kuonekana kuwa habari zinazopingana hapa na pale. Wakati fulani, katikati ya mfululizo wa mifano inayohusu ufalme wake ujao (Mathayo 13:1-58; Marko 4:1-34 na Luka 8:4-15) Yesu alisema: “Ndivyo ulivyo ufalme wa Mungu, kana kwamba mtu apanda mbegu juu ya nchi; kisha akalala na kuamka usiku na mchana, nayo mbegu itamea na kukua. masuke, kisha nafaka katika suke, lakini matunda yakiiva, mara huona mundu kwa maana mavuno yamefika” (Marko 4:26-29).

Hili linapendekeza awamu zinazofuatana za hatua za ufalme, ambazo zinahitaji kutambuliwa ikiwa tunaweza kuepuka kuchanganyikiwa. Na mahali pengine katika mfululizo uliotajwa hapo

juu wa mifano, “Mbegu ni neno la Mungu” (Luka 8-10), “neni la ufalme” (Mathayo 13:19); na “mavuno ni mwisho wa dunia” (Mathayo 13:39), wakati waovu “wametengwa” kutoka kati ya waadilifu, na kutupwa “katika tanuru ya moto” (mash. 47-50) - ambayo itakuwa katika ujio wa pili wa Kristo (Mathayo 25: 31-46) - wakati wenye haki “watarithi ufalme” (4 “v. ulimwengu ujao” (Marko 10:29-30; Luka 18:29-30) - “kuingia kwao katika ufalme wa milele wa Bwana na Mwokozi wetu Yesu Kristo” (2 Petro 1:11) - katika “urithi usioharibika, usio na uchafu, usio na uharibifu, uliohifadhiwa mbinguni kwa ajili yenu ...

Kwa kifupi, tutagundua

- (1) hatua ya awali na
- (2) awamu ya kuja kikamilifu ya ufalme wa mbinguni katika ulimwengu huu, kati ya ujio wa kwanza na wa pili wa Kristo; na kisha
- (3) hatua ya mwisho (au tuseme kuendelea kwa milele kwa awamu ya mbinguni) katika ulimwengu ujao kufuatia mwisho wa ulimwengu - ya kwanza ikiwa ya majaribio, matayarisho ya kuingia ya tatu.

Tunaweza pia kufikiria wale wanaoingia katika hatua Na.1 kama raia wa mkataba wa Na.2 (kama waaminifu), na kisha raia waaminifu wa mwisho kama wanaoingia na kurithi Na.3. ambamo watafurahia “pumziko la sabato” ambalo limebaki “kwa watu wa Mungu,” kama ilivyoahidiwa katika Waebrania 4:9 na kutajwa hapo awali, kama inavyotofautishwa na sabato ya “siku ya saba” ya sheria ya Agano la Kale lakini si sehemu ya sheria ya Agano Jipya chini ya Yesu Kristo, kama inavyoonekana tayari.

Angalia kwa nini sabato ya siku ya saba si sehemu ya sheria ya Agano Jipya kabla ya kuendelea na mambo mengine muhimu.

- a. Kama ilivyokwisha kuthibitishwa vizuri, sabato ya siku ya saba ilikuwa imetolewa kwa Israeli kulingana na mwili, nayo peke yake, pale Sinai, kama ishara ya agano lililofanywa wakati huo na Yehova pamoja na watu wa Israeli, likiwatenga na kuwatofautisha na mataifa mengine ya ulimwengu (Wasio Wayahudi), na ilifaa zaidi kihistoria kwa kusudi hilo.

Lakini katika Kristo, tofauti hiyo na utengano haupo tena. Na kufanya Agano la Kale na kuhitaji hivyo kumetoa nafasi kwa Agano Jipya ambalo sio tu kwamba haliwahitaji, bali linawafutilia mbali watu wa Mataifa na Wayahudi, na kwa maneno yanayofanana, na hivyo kuwafanya wote kuwa taifa moja, Israeli wa kiroho (ona Waefeso 2:11-22; Warumi 2:28-29; 29:6-39; 29:6-39; 6:16, kifungu hiki cha mwisho kinakiita “Israeli wa Mungu”).

Yesu mwenyewe alikuwa amesema, “Ninao [kwa makusudi na matazamio] kondoo wengine ambao si wa zizi hili [la Kiyahudi]; hao nao imenipasa kuwaleta, nao wataisikia sauti yangu; nao watakuwa kundi moja [pamoja na kondoo wa Kiyahudi], [na] mchungaji mmoja” – au, usomaji mwingine, “kutakuwa na kundi moja, mchungaji mmoja” Yohana 10:10. Pia, alikuwa amesema, “Nami nikiinuliwa juu ya nchi, nitawavuta watu wote kwangu [Wayahudi na Mataifa]” (Yohana 12:32).

Na kabla ya kupaa kwake, aliagiza kwamba injili ihubiriwe kwa mataifa yote sawa (Mathayo 28:19-20; Marko 16:15-16 na Luka 24:46-47) - ambayo ilikuwa, "kwa Myahudi kwanza, na pia kwa Mgiriki [Mmataifa]" (Warumi 1:16) - kuanzia mwaka 34 BK hadi mwisho wa AD (Mdo. (Matendo 10-11).

Kwa hiyo, kuendelea kufunga ishara ya hilo Agano la Kale kati ya Mungu na Israeli kulingana na mwili katika enzi ya Agano Jipya (baada ya kifo cha Kristo, ufufuo, na kupaa kwake mbinguni) kungekuwa jambo lisilo la kawaida - sambamba na tohara ya mwili inayofungamana chini ya Agano la Kale kama ishara ya wazao wa Ibrahimu kulingana na mwili, ambayo Wakristo wa Mataifa sio. Kwa upande mwingine, amri zote za Maagizo ya Agano la Kale, isipokuwa kwa amri ya sabato, zingefaa kwa Wakristo, wawe wa asili ya Kiyahudi au Mataifa, kama zilivyokuwa kwa Israeli wa kimwili chini ya Agano la Kale- na kwa hiyo zimeingizwa katika sheria ya Agano Jipya.

Kwa sababu hiyo muhimu sana tunaweza kufunga tena somo letu. Lakini tutaendelea na matukio muhimu na maendeleo kuhusiana na enzi ya Agano Jipya, kati ya ujio wa kwanza na wa pili wa Kristo, wakati amri ya sabato ya sheria ya Agano la Kale ilikoma kuwa yenye nguvu. Kwa maendeleo na matukio yaliyosemwa yatatoa mtazamo bora zaidi katika baadhi ya mambo na kutusaidia kuepuka makosa ya kawaida sana. (Marudio kadhaa, lakini kwa msisitizo tofauti, yanaweza kutambuliwa.)

- b. "Torati na manabii [linalowakilisha Agano la Kale] vilikuwapo mpaka Yohana [Mbatizaji, mtangulizi wa Yesu]: tangu wakati huo habari njema ya ufalme wa Mungu [ukishinda ufalme wa Israeli wa kimwili] inahubiriwa, na kila mtu huingia kwa nguvu," akasema Yesu (Luka 16:16). Yaani walioingia wanafanya hivyo dhidi ya upinzani mwingi. Kwa maana, pia alisema: "Ole wenu wana-sheria! Kwa maana mliuondoa ufunguo wa maarifa, na wale waliokuwa wakiingia mliwazuia" (Luka 11:52); pia, "Lakini ole wenu, waandishi na Mafarisayo, wanafiki!"
- c. "Kuingia" huko, hata hivyo, kulikuwa tu katika awamu ya utangulizi na maandalizi ya ufalme duniani, uliohubiriwa kwanza na Yohana na kisha na Yesu akiwa "karibu" (Mathayo 3:1-2; 4:1) – bado haujafika kikamilifu. Kwa sababu hiyo Yesu angeweza kuwaambia Mafarisayo waliouliza ni lini ufalme wa Mungu ungekuja, "ufalme wa Mungu umo ndani yenu" (Luka 17:21), au "katikati yenu," kama katika ukingo wa American Standard Version, au "miongoni mwenu," kama Biblia ya New English Bible na matoleo mengine yanavyoona—inaelekea ikimaanisha kuwa miongoni mwao yeye mwenyewe, labda wale ambao tayari wamekwisha kufafanuliwa kuwa "wale ambao tayari wameingia" ndani yake. Hata hivyo alimfundisha mwanafunzi wake kusali, "Ufalme wako uje" (Mathayo 6:10), kwa sababu bado haujaja kikamilifu kama ilivyoahidiwa.

Hata hivyo, baadaye, siku sita kabla ya kugeuka sura yake, Yesu alisema maneno mawili muhimu:

- (1) Kwa mtume Petro, baada ya kumkiri kuwa "Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai," akisema, "...

(2) Kisha kwa mitume wake wote, akisema, “Kuna baadhi ya watu wanaosimama hapa ambao hawataonja kifo kabisa [lakini Yuda Iskariote alitaka kujiua], hata watakapouona ufalme ukija kwa nguvu” (Marko 9:1; taz. Mathayo 16:28) – ambayo ilitokea siku ya Pentekoste, siku arobaini baada ya ufufuo wake na takriban siku kumi baada ya kupaa kwake (Mdo.

KUMBUKA: (1) "Ufalme" unaonenwa mara nyingi kwa kubadilishana kuwa "ufalme wa Mungu" au "ufalme wa mbinguni," pia unarejelewa kuwa ufalme wa Kristo (ona Mathayo 16:28; Luka 1:31-32; 22:29-30; 23:42; Yohana 18:36-37; Wakolosai: 1:1 na Petro 1:1) pia unaitwa "ufalme wa Kristo na Mungu" (Waefeso 5:5; linganisha Ufunuo 11:15) - pamoja na Kristo ameketi "mkono wa kuume wa Mungu [kama mtawala mwenzaji]" (Marko 16:19; Matendo 2:33; Warumi 8:34; Wakolosai 3:1; Waebrania 10:32; 2:21; Ufunuo 10:32; 2:21).

(3) Zaidi ya hayo, maneno “kanisa” na “ufalme,” yanayotokea katika mistari yenye kufuatana (Mathayo 6:18 na 19), yanatumiwa pia kwa kubadilishana kwa sababu washiriki wa mmoja ni raia wa mwingine duniani na kwa maana hiyo ni wale wale. Kwa hiyo, katika Wakolosai 1:13 mtume Paulo alizungumza juu ya “watakatifu” katika Kolosai (“mwili” wa watu wa Kristo na kwa hiyo “kanisa” lake huko (1:1, 24) kuwa “wametafsiriwa [na Mungu] . . . pamoja nanyi katika dhiki na ufalme na saburi katika Yesu” (mstari 9).

d. Katika kifungu kilichotajwa hapo juu, "sheria na manabii" walikuwa wawakilishi wa Agano la Kale kati ya Mungu na Israeli (ambalo lilikuwa kwa Mungu "ufalme," Kutoka 19:6 ambao Daudi alikuwa mfalme wake karibu kabisa, akitawala juu ya watu wa agano wa Mungu duniani kwa ajili ya Mungu, na kuwaongoza kwenye ushindi juu ya adui zao), agano ambalo Musa alikuwa mpatanishi na manabii walikuwa miongoni mwa mambo mengine ya sheria. Kwa upande mwingine, “ufalme wa Mungu” au “ufalme wa mbinguni” uliotajwa hapo juu na maandiko mengine ya Agano Jipya, unawakilisha Agano Jipya, ambalo Kristo ndiye mpatanishi wake (Waebrania 8:6; 9:15; 12:24), na chini yake Yeye ni mfalme, akiwatawala watu wa Mungu kwa ajili ya Mungu, na kuwashinda maadui, kama babu yake wa kimwili Daudi alivyofanya. Mama yake mtarajiwa aliahidiwa hivi: “Yeye atakuwa mkuu, ataitwa Mwana wa Aliye Juu Zaidi, na Bwana Mungu atampa kiti cha enzi cha Daudi, baba yake, naye atamiliki juu ya nyumba ya Yakobo [Israeli] hata milele, na ufalme wake hautakuwa na mwisho” (Luka 1:32-33). (Linganisha pia unabii wa Agano la Kale wa Isaya 9:6-7).

e. Utawala wa Kristo, hata hivyo, haungekuwa juu ya “Israeli kwa jinsi ya mwili” (rej. 1 Wakorintho 10:18), bali juu ya Israeli wa kiroho (rej. Warumi 2:17-29; 4:1-12). Na ingejumuisha Wamataifa wote pamoja na Waisraeli wote ambao wangekubali Agano Jipya lililofanywa na Mungu pamoja na “nyumba ya Israeli na nyumba ya Yuda” (Waebrania 8:8-12). Hiyo ingekuwa baada ya (1) ukuta wa kati wa kizigeu kati ya Myahudi na Wasio Wayahudi kubomolewa “kupitia msalaba” wa Kristo, ili “kuumba ndani yake mtu mmoja mpya” kama ilivyokuwa (wala Myahudi wala Mtaifa kulingana na mwili, bali Mkristo, anayefanyiza Israeli wa kiroho) , na (2) kupigilia misumari [sheria ya Agano la Kale, kutofautisha na kuwatenganisha Waisraeli kama

Waisraeli]. 2:11-22; Wakolosai 2:8-15). Hiyo inaeleza jambo fulani la asili ya ufalme ambao Yohana kwanza na kisha Yesu alihubiri kuwa “umekaribia” (Mathayo 3:1-2; 4:1).

- f. Kama ilivyotajwa hapo awali, siku sita tu kabla ya kugeuka sura kwake, Yesu aliwaambia mitume wake, "Kuna baadhi ya wale wanaosimama karibu, ambao hawataonja mauti kamwe, hata watakapouona ufalme wa Mungu ukija kwa nguvu" (Marko 9: 1; linganisha Mathayo 16: 28) - ambayo ilitokea siku ya Pentekoste baada ya kusulubiwa, ufufuo, na kupaa kwa Kristo, Sura ya 1-9: Mdo. Hiyo ilikuwa takriban miezi sita baada ya tangazo lililo hapo juu la Yesu, naye alikuwa amemwambia mtume Petro, “Nitakupa wewe funguo za ufalme wa mbinguni” (Mathayo 16:19), baada ya Petro kukiri juu yake kuwa “Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai.” Wakati huo, Yesu alikuwa amesema pia, “juu ya mwamba huu [kwa hakika kweli Petro alikuwa amekiri juu yake] nitalijenga kanisa langu” (mash. 16-18).
- g. Kupatana na Marko 9:1, iliyotajwa hapo juu, ambayo Yesu alikuwa amesema kwamba baadhi ya watu waliokuwapo wakati huo hawangeonja kifo mpaka waone “ufalme wa Mungu ukija kwa nguvu,” Luka katika Matendo 1:1-9 aripoti kwamba kati ya “mateso yake [mateso yake na kifo chake, na kufuatiwa na ufufuo wake]” na “kupokelewa [kupaa kwake mbinguni],” aliwaamuru mitume wake kutoka Yerusalemu kuwa Roho Takatifu, “wasingojee Roho Mtakatifu [mfariji, au Msaidizi, badala yake, baada ya yeye kuondoka kwao kwenda mbinguni (ona Yohana 14:16-17)], ambayo, alisema, mlisikia kutoka kwangu: kwa maana Yohana [Mbatizaji] kweli alibatiza kwa maji; sehemu ya mwisho ya dunia.”

Mambo ya kukumbuka ni:

- (1) Mitume wa Kristo (isipokuwa Yuda Iskariote) wanguona ufalme ukija;
  - (2) ingekuwa na nguvu;
  - (3) wao wenyewe wangepokea nguvu Roho Mtakatifu atakapokuja na walikuwa “wamebatizwa” ndani yake siku si nyingi baada ya kupaa kwa Kristo. Kwa hiyo, wakati kipengele (3) kingetukia, vipengele (1) na (2) vingetimizwa.
- h. Kwa hiyo, kama ilivyoandikwa katika Matendo 2, siku ya Pentekoste ilipofika, yapata siku kumi baada ya kupaa kwa Kristo, na mitume walikuwa wote pamoja mahali pamoja, matukio yafuatayo ya kushangaza yalitokea:
- (1) “... ghafula ikaja kutoka mbinguni sauti kama ya upepo wenye nguvu ukienda kasi,” ikajaza nyumba yote ambayo mitume walikuwa wameketi.
  - (2) “Zikaonekana kwao ndimi zilizogawanyika, kama ndimi za moto, zikakaa juu ya kila mmoja wao.
  - (3) "Wote wakajazwa Roho Mtakatifu, wakaanza kusema kwa lugha nyingine [lugha nyingine] kama Roho alivyowajalia kutamka."
- i. Na mtume Petro, ambaye alikuwa amepewa “funguo za ufalme wa mbinguni,” alitoa hotuba kuu ya siku hiyo ya mwanzo, katika jiji la Yerusalemu, ambapo kazi yao ya kwanza ingekuwa kwa kipindi kirefu cha wakati. Siku hiyo “nafsi zipatazo elfu tatu” ziliitikia. Na tangu siku hiyo “Bwana akalizidisha kanisa kila siku kwa wale waliokuwa wakiokolewa” (Matendo 2:27, New King James Version). Kwa hiyo, siku ya Pentekoste “kanisa” lilikuwa limeanzishwa; "ufalme

wa mbinguni" ulikuwa umekuja. Na mahubiri ya Pentekoste ya Petro katika Matendo 2:22-40 yalikuwa na mambo zaidi yanayohusiana na somo letu la sasa.

- j. Katika mahubiri yake, mtume Petro alitangaza kwamba Kristo "amefufuliwa" (kutoka kwa wafu) na kuinuliwa kwenye mkono wa kuume wa Mungu mbinguni; kwamba alikuwa amepokea kutoka kwa Baba ahadi ya Roho Mtakatifu, anayehusika na maonyesho ya miujiza yaliyoonekana na kusikia siku ile; na kwamba "angeketi mkono wa kuume wa Mungu hata adui zake wawekwe kuwa chini ya miguu yake - Yesu akiwa amefanywa "Bwana na Kristo pia" (Matendo 2:22-36).

Katika 1 Wakorintho 15:24-28, mtume Paulo baadaye alipanua kwa sehemu ambayo tumesisitiza {na kwamba ange"keti" mkono wa kuume wa Mungu mpaka adui zake wawekwe kuwa kiti cha kuwekea miguu yake}, kama ifuatavyo "Ndipo ule mwisho [yaani, wa nyakati katika dunia ya sasa na wa dunia yenyewe, na kwa hiyo wa awamu ya kidunia, bali si wa ufalme wa mwisho wa mbinguni, wala si wa ufalme wa mwisho wa mbinguni. awamu ya kimbingu itaingiwa na raia wake waaminifu, kulingana na 25:31-46; 2Tim ni mauti [kwa ufufuo wa wafu wa ulimwenguni pote (Ufunuo 20:13-20) na kugeuzwa kwa miili ya watakatifu walio hai kwa wasioharibika na wasioweza kufa (1 Wakorintho 15:50-57)] ... "mamlaka yote ... mbinguni na duniani" (Mathayo 28:18) - "malaika na mamlaka na nguvu zikiwekwa chini yake" (1 Petro 3:22).

Hiyo haimaanishi kwamba Kristo hatatawala tena kwa maana yoyote, kwa kuwa "kiti cha enzi cha Mungu na cha Mwana-Kondoo [Kristo] kitakuwa ndani yake [yaani, katika 'mji mtakatifu, Yerusalemu mpya, akishuka kutoka mbinguni' kwenda kwenye 'dunia mpya']": na watumishi wake watamtumikia; ... cf. 2 Timotheo 2:12). Ingawa bado atakuwa mtawala pamoja na Baba kama alivyo sasa (Ufunuo 3:21), utawala wake hautatofautishwa wakati huo na daraka alilopewa la kuwashinda maadui wote wa utawala wa kimungu—mgawo huo ambao tayari umetimizwa wakati huo.

- k. Katika mahubiri yake juu ya Pentekoste, mtume Petro pia alinukuu kutoka kwa Daudi katika Zaburi 16:8-10 , kisha akatoa maelezo kama ifuatavyo: "Ndugu zangu, naomba niwaambieni waziwazi habari za baba yetu mkuu, Daudi, ya kwamba alikufa akazikwa, na kaburi lake liko kwetu hata hivi leo. kiunoni angemweka mmoja juu ya kiti chake cha enzi, naye akiona tangu zamani, alinena habari za ufufuo wa Kristo, ya kwamba hakuachwa hata kuzimu, wala mwili wake haukuona uharibifu, ambao sisi sote [Petro na mitume wengine] tumekuwa mashahidi wa jambo hilo; sikia" (Matendo 2:25-33).

Kwa maneno mengine, Mungu alikuwa amemfufua Yesu kutoka kwa wafu na kumtoa kwa mkono wake wa kuume ili "kumweka" kwenye kiti cha enzi cha Daudi, kama alivyoahidiwa Daudi, kama ilivyoelezwa hapo juu, na kwa Mariamu, mama mtarajiwa wa mwili wake wa nyama (Luka 1:16-33).

Ikiwa hilo lingeonekana kuwa la ajabu kwa sababu Daudi alitawala duniani, na Kristo angetawala kutoka mbinguni, inapaswa kutambuliwa kwamba mamlaka na wala si eneo

linaashiriwa na neno “kiti cha enzi”. Angalia yafuatayo: "Basi Daudi mwana wa Yese akatawala juu ya Israeli. Na muda aliotawala juu ya Israeli ulikuwa miaka arobaini; akatawala miaka saba huko Hebroni, na miaka thelathini na mitatu akatawala katika Yerusalemu. Akafa katika uzee mwema, ... na Sulemani mwanawe akatawala mahali pake" (1 Mambo ya Nyakati 29:26-28). Pia: “Ndipo Sulemani akaketi katika kiti cha enzi cha Yehova kama mfalme badala ya Daudi baba yake” (mstari 33) – na ilikuwa katika Yerusalemu ambapo Sulemani alitawala.

Kiti cha enzi cha Sulemani kilikuwa kiti cha enzi cha Yehova, ambacho alikalia badala ya Daudi baba yake; kwa hiyo, kiti cha enzi cha Daudi kilikuwa kiti cha enzi cha Mungu, ambacho aliketi juu yake kwanza huko Hebroni, kisha huko Yerusalemu. Na kiti cha enzi ambacho Yesu anakaa mbinguni ni kiti cha enzi cha Mungu. Ambayo anaishi pamoja naye, kwenye mkono wake wa kuume - ambapo "ufalme wake hautakuwa na mwisho," kulingana na ahadi kwa bikira Mariamu (Luka 1:33), ingawa awamu yake ya kidunia ingeisha, kama ilivyoonyeshwa tayari.

- I. Kama vile Sulemani alivyokuwa mwana wa Daudi na mrithi wa kiti chake cha enzi, vivyo hivyo na Kristo kulingana na mwili miaka mingi baadaye. Mkaaji wa mwisho wa kiti cha enzi cha Daudi kabla ya Kristo kukalia ni Yehoyakini (2 Wafalme 24:8) - pia anaitwa Yekonia (1 Mambo ya Nyakati 3:16), na Konia (Yeremia 22:24) - ambaye alichukuliwa utumwani Babeli na Mfalme Nebukadneza yapata miaka 597 BC, ambapo alikufa. Nebukadneza alikuwa amembadilisha na Sedekia, kaka lakini si mwana, ambaye baadaye aliasi na pia alipelekwa utumwani Babeli (2 Mambo ya Nyakati 36:10-21). Na kwa nabii Yeremia, Mungu alisema hivi kuhusu Konia: “Andika kwamba mtu huyu hana mtoto, mtu ambaye hatafanikiwa siku zake zote, maana hatafanikiwa mtu katika uzao wake, aketiye katika kiti cha enzi cha Daudi, na kutawala Yuda.” (Yeremia 22:30)

Hakuwa bila mtoto kwa maana ya kutokuwa na ufanisi, kwa kuwa katika utumwa alikuwa na mwana Shealtieli, ambaye alikuwa mmoja wa mababu za Yesu (Mathayo 1:12-16); lakini hakuwa na mtoto kwa maana ya kutokuwa na uzao wa kumrithi "akiwa ameketi katika kiti cha enzi cha Daudi, na kutawala Yuda." Ijapokuwa kwa wazi Kristo alimrithi kiti cha enzi cha Daudi, kupatana na agizo la Mungu hakutawala katika Yuda, bali mbinguni, na hatarudi tena duniani kwa kusudi la kutawala juu ya kiti cha enzi cha Daudi katika Yuda na Yerusalemu kama wengi leo wanavyofundisha.

- m. Zaidi ya hayo, kwa kuwa Kristo alipaswa kuwa “kuhani mkuu milele kwa mfano wa Melkizedeki” (Waebrania 6:20), kama ilivyojulikana mapema (uk.2 hapo juu), alipaswa kuwa mfalme na kuhani, kwa maana Melkizedeki alikuwa “mfalme wa Salemu [baadaye iliitwa Yerusalemu], kuhani wa Mungu Aliye Juu Zaidi” (Waebrania 7:1). Na katika Zekaria 6:12-13, inayoaminika kuwa ya kinabii ya Kristo, inasemekana kwamba "atakuwa kuhani katika kiti chake cha enzi." Hata hivyo, “kama angalikuwa duniani, hangekuwa kuhani hata kidogo” (Waebrania 8:4), na hakufanywa kuhani kabla ya “mateso” duniani (Waebrania 5:7-10) na kabla ya kuingia “ndani ya pazia [yaani mbinguni yenyewe]” (Waebrania 7:17-20). Hiyo ina maana kwamba hakuwa bado mfalme, na kwa hiyo hakuwa kwenye kiti cha enzi cha Daudi, hadi baada ya kupaa kwake mbinguni - ambako bado yuko, na daima atakuwa isipokuwa kwa kuja kwake mara ya pili kwa hukumu na kupokea wake katika utukufu wa milele pamoja naye katika ulimwengu ujao.

- n. Hilo lapatana na yale yaliyoona kimbele na nabii Danieli, yaani, kupaa kwake na kuupokea ufalme wake, kama ifuatavyo: “Nikaona katika njozi za usiku, na tazama, akaja pamoja na mwingu ya mbinguni mmoja mfano wa mwanadamu [rej. Mdo. lugha zinapaswa kumtumikia: mamlaka yake ni mamlaka ya milele, ambayo hayatapita, na ufalme wake ni ufalme usioweza kuangamizwa.” (Danieli 7:13-14)
- o. Inapatana pia na mfano ambao Yesu alizungumza alipokuwa akikaribia Yerusalemu kwa juma la mwisho kabla ya kusulubishwa kwake, kama ilivyoandikwa katika Luka 19:11-30, ingawa wa pili unashughulikia maelezo zaidi kuliko yaliyotangulia. Kwa maana alinena “kwa sababu alikuwa karibu na Yerusalemu, na kwa sababu walidhani ya kuwa ufalme wa Mungu ungetokea mara” – dhana iliyoenea sana ni kwamba ungekuwa ufalme wa kidunia, kwamba Rumi ingeshindwa na Masihi, ambaye angerudisha ufalme kwa Israeli, kuufanya ulimwenguni pote, na kukalia kiti cha enzi cha Daudi tena katika Yerusalemu baada ya zaidi ya miaka 600 kufikia wakati huo, ambao unaweza kuwa ulishirikiwa na mitume wake Kristo wakati huo. (Matendo 1:6).

“Basi akasema, Mtu mmoja wa cheo cha juu alisafiri kwenda nchi ya mbali, ili ajipatie ufalme, na kurudi” (mash. 11-12) – (kurudi bila kujumuishwa katika maono ya Danieli); na aliporudi, alikuwa na hesabu pamoja na watumishi wake na adui zake (mash. 13-30).

Kristo mwenyewe alikuwa mtawala, mbingu nchi ya mbali, na kurudi kungekuwa kuja kwake mara ya pili - kunaelezwa katika mifano inayofanana kwa sehemu kama baada ya "muda mrefu" (Luka 20:9; Mathayo 25:19); pia hesabu ya kurudi kwake ingekuwa hukumu ya mwisho na ya ulimwengu wote mwishoni mwa ulimwengu, pamoja na malipo kwa wenye haki na adhabu kwa waovu kuwa na uzoefu katika umilele.

Mtume Paulo anazungumza juu ya hilo kuwa “kufunuliwa kwake na ufalme wake” (2 Timotheo 4:1) - yaani, kuonekana kwake na kudhihirishwa kwa ufalme wake katika utukufu wake na wa mbinguni. Mathayo asema hivi: “Lakini wakati Mwana wa Adamu atakapokuja katika utukufu wake, na malaika wote pamoja naye, ndipo atakapoketi juu ya kiti cha enzi cha utukufu wake [uliopokea hapo awali], na mataifa yote yatakusanywa mbele yake” (yaani, kwa ajili ya hukumu)—wakati waovu “watakapokwenda zao kuingia katika adhabu ya milele; bali wenye haki katika uzima wa milele” (25:34-32) awamu ya mbinguni ya ufalme, na "adhabu ya milele" ile ya waovu katika ziwa la moto.

Maandiko mengine ambayo tayari yameonwa yanaonyesha kwamba ufalme ungepokelewa na Kristo muda mfupi baada ya kuwasili mbinguni baada ya kifo chake, ufufuo, na kupaa kwake wakati angepokea “mamlaka yote mbinguni na duniani” kama alivyokuwa amehidiwa (Mathayo 28:19), na ilionyeshwa kwenye Pentekoste baada ya kupaa kwake kuwa tayari imetimizwa. Basi, hii ina maana kwamba marejeo yoyote baada ya hayo kwa ufalme ambao bado ni wakati ujao (kama vile Matendo 14:23; 2 Timotheo 4:1, 18; na 2 Petro 1:11, ambayo tayari imetajwa) yanahusiana nayo, si duniani kati ya ujio wake wa

kwanza na wa pili, bali kuendelea kwake milele katika utukufu wa mbinguni katika ulimwengu ujao – ni lini na mahali ambapo “MUNGU HUDUMU” WAEBRANIA. 4:8)— iliyofananishwa na sabato ya siku ya saba ya Israeli kulingana na mwili, lakini haikubaki chini ya Agano Jipya lililopatanishwa na Kristo kwa ajili ya Israeli wa kiroho (linalojumuisha Wayahudi na Wasio Wayahudi kwa jinsi ya mwili, wanaolikubali).

Uchunguzi wa Mwisho

1. Kristo na Sabato hadi Kifo chake (Injili).

Kristo aliishi na kufa dunianichini ya sheria ya Agano la Kale ya Musa, na yeye na wanafunzi wake waliishika siku ya saba, Sabato ya Agano la Kale, ingawa nyakati fulani yeye na wao walikiuka kile ambacho kilikuja kuwa tafsiri za Kiyahudi za kimapokeo za vizuizi vilivyokusudiwa -- yeye akiwa ni wa kimungu na vilevile mwanadamu, na akijua nia ya kimungu yake, alijitangaza kuwa "bwana wa sabato" (Mk 6:28; Luka 6:28;

Lakini kama ilivyoandikwa tayari, wakati wa kifo chake, sheria ya Agano la Kale ilibatilishwa na damu yake iliyomwagika ilikuwa damu ya Agano Jipya, ambayo haikujumuisha amri ya sabato kama ilivyokuwa katika amri zingine tisa za Maagizo ya Agano la Kale, kwa sababu ambazo tayari zimeonekana. Baada ya ufufuo wake, uliotukia siku ya kwanza ya juma, siku hiyo inaanza kuonyeshwa.

2. Siku ya Kwanza ya Juma Inayoangaziwa baada ya Kufufuka Kwake (Injili hadi Ufunuo).

Siku ya Jumapili ya ufufuo, Kristo aliyefufuliwa alimtokea Mariamu Magdalene, kikundi cha wanawake, mtume Petro, wanafunzi wawili kwenye barabara ya kwenda Emau, na kwa mitume wake wote jioni hiyo isipokuwa Tomaso, ambaye hakuwapo pamoja na wale wengine wakati huo, lakini alikuwapo juma moja baadaye wakati Yesu alipotokea kwake tena kurekodiwa.

Siku ya Pentekoste, wakati ufalme ulipokuja ambao ulikuwa umehubiriwa na Yohana Mbatizaji na kisha na Yesu kama "umekaribia," ilikuwa siku ya kwanza ya juma - ikitokea siku hamsini baada ya sabato ya juma la Pasaka (Mambo ya Walawi 23:15-16). Na kufuatia hilo, wakati wapatao elfu tatu walipobatizwa na kuongezwa kwenye hesabu ya wanafunzi wa Kristo, “walidumu katika fundisho la mitume na ushirika, katika kuumega mkate na katika kusali” (Matendo 2:42) – kwa “kuumega mkate” katika muktadha ni wazi wakirejelea kushiriki “karamu ya Bwana” (1 Wakorintho 11:20) (1 Wakorintho 11:20) 26:26-28; Marko 14:22-24;

Katika Matendo 20:6-7, tunayo rekodi ya Paulo na waandamani wake, ambao walikuwa wamefika Troa siku saba mapema na kukaa mpaka “siku ya kwanza ya juma, tulipokuwa tumekusanyika ili kumega mkate, [na] Paulo akazungumza nao [pamoja na wanafunzi wa Troa],

akikusudia kuondoka kesho yake” – ikimaanisha zoea la kila juma la kukutana pamoja siku ya kwanza ya juma ili “kuumega mkate” au sehemu ya Bwana.

Katika 1 Wakorintho 16:1-4, tunaye mtume Paulo akitoa maagizo kwa watakatifu katika Korintho, kama vile alivyokuwa ameyatolea makanisa ya Galatia, kwa ajili ya changizo kwa ajili ya watakatifu wenye uhitaji katika Yerusalemu, akisema: “Siku ya kwanza ya juma [kihalisi, ‘ya kila juma] kila mmoja wenu aweke akiba karibu naye [labda kwa usahihi zaidi, kuwekwa katika hazina, ili kwamba mchango usiwe peke yake]. nilipokuja” kuchukua au kutuma “fadhili zenu Yerusalemu” – maana yake ni kwamba michango yao itolewe kila siku ya kwanza ya juma kabla ya kufika kwake, kwa sababu ya kukusanyika mara kwa mara siku hiyo kwa ajili ya ibada ya Kikristo. (Ona Macknight, Apostolical Epistles, na McGarvey na Pendleton, Wathesalonike, Wakorintho, Wagalatia, na Warumi, ukirejelea 1 Wakorintho 16:2 haswa.)

Katika Ufunuo 1:9, ambayo yaelekea iliandikwa karibu mwaka wa 96 BK, mtume Yohana anazungumza juu ya kuwa “katika Roho katika siku ya Bwana” (te kuriake hemera) alipokuwa na maono yake ya kwanza akiwa uhamishoni kwenye kisiwa cha Patmo, ambayo Wakristo wa mapema walielewa kuwa inarejelea siku ya kwanza ya juma, ambayo pia inaitwa “siku ya nane” - siku iliyofuata sabato ya Kiyahudi, siku ya saba. Kwao ilikuwa ni siku ya ukumbusho wa ufufuo wa Kristo, kwani “karamu ya Bwana” ilikuwa ni karamu ya ukumbusho wa kifo cha Kristo; nao wakakusanyika katika “siku ya Bwana” kuadhimisha “karamu ya Bwana” – “Bwana” wao akiwa Kristo, na yeye peke yake.

Hiyo iliwatofautisha Wakristo

(a) kutoka kwa Wayahudi wanaozungumza kidini, ambao siku yao ya kusanyiko la ibada ya kila juma ilikuwa Jumamosi, sabato yao, kwa upande mmoja,

(b) kutoka kwa wapagani kwa upande mwingine, ambao katika Misri na Asia Ndogo walikuwa na kishazi sawa, te sebste herma, kwa siku ya kwanza ya mwezi, kwa heshima ya maliki wa Kirumi, Kaisari, ambaye walimwabudu kuwa wa kimungu, wakitumia neno la Kigiriki sebaste, ishara ya kuriake iliyotumiwa badala yake na Wakristo wa Kristo. (Tazama Kamusi ya Mtafsiri wa Biblia, Vol. KQ, uk.152).

Sebasteni asili ya *sabastos*, kutoka kwa *sebas*, ikimaanisha hofu ya heshima, na ni mshikamano wa *sebazomai*, kuabudu, na *sebasma*, kitu cha kuabudiwa. Kwa hiyo, katika uchanganuzi wa mwisho, na hasa matumizi, maneno mawili kama yalivyotumika kwa Kristo na Kaisari, mtawalia, yalikuwa sawa. Na wale waliomwamini Kristo kuwa Bwana hawakuweza kumkiri Kaisari kama huyo, mara nyingi ilisababisha mateso makali zaidi kwa Wakristo - ambayo walikuwa wanaanza kuteseka huko Asia Ndogo wakati wa kuhamishwa kwa Yohana kwenye kisiwa cha Patmos, ambapo aliandika Kitabu cha Ufunuo kwa amri ya Kristo kwa ajili ya kujengwa na kutia moyo mara moja kwa makanisa saba ya Asia Ndogo, mkoa wa Magharibi wa Uturuki sasa.

Manukuu yafuatayo ya manukuu kutoka kwa miongo ya karne ya pili ya Kikristo yataonyesha matumizi ya "siku ya Bwana" kwa "siku ya kwanza ya juma," siku ya ufufuo wa Kristo kutoka kwa wafu, na kuwa siku ya kusanyiko la kila juma la Wakristo wa mapema - badala ya kuwa "siku ya Bwana" (1 Wakorintho 5: 5; 2 Wakorintho 1:14; 1 5: 32 ; itarudi mwishoni mwa wakati duniani

kwa ajili ya ufufuo wa ulimwengu mzima na hukumu ya wanadamu, kama inavyodaiwa na wengine katika siku zetu.

DIDACHE: "... Kusanyikeni pamoja kila siku ya Bwana, mle mkate, na kushukuru" (14:1) - mwishoni mwa karne ya kwanza au mwanzoni mwa karne ya pili BK.

KUMBUKA: The Interpreter's Dictionary of the Bible, Vol. KQ, uk. 152, inaeleza hili, kwetu sisi, maneno ya udadisi "yanaonekana kumaanisha 'mkutano wa ibada katika Siku ya Bwana - siku yake maalum.' Tofauti na sabato." Tafsiri hiyo inathibitishwa na mambo yafuatayo:

Ingawa usemi "siku ya Bwana" katika Ufunuo 1:9 ni yeye kuriake hemera, ikawa kawaida kuacha neno siku, na kuacha kueleweka kutoka kwa muktadha, na kivumishi "Bwana" kikija kutumika kama nomino ya "Jumapili" au "siku ya kwanza ya juma." ndivyo ilivyo katika nukuu ya hapo juu kutoka kwa Didache. "Hivyo katika Kigiriki cha kisasa neno kwa ajili ya Jumapili au siku ya kwanza ya juma ni kuriake. Matumizi haya yalithibitishwa vyema katika tarehe ya awali, kwa maana neno la Kilatini la Kikristo la Jumapili lilikuwa dominica, tafsiri kamili ya Kigiriki, 'Lord's.' Neno la Jumapili katika lugha za kisasa za Kiromance linatokana na matumizi haya - dominica (Kiitaliano), domingo (Kihispania), na dimanche (Kifaransa)." (Everett Ferguson, Early Christians Speak, p.71.)

IGNATIUS: "... bila kushika tena Sabato bali kuishi kulingana na siku ya Bwana, ambayo pia uhai wetu uliinuka kupitia yeye..." (Magnesians 9) – 110 BK.

BARNABAS: "Kwa hiyo sisi [Wakristo] tunaiadhimisha siku ya nane kwa furaha, ambayo Yesu alifufuka kutoka kwa wafu na alipotokea alipaa mbinguni" (15:8f) – yapata mwaka 130 BK.

KUMBUKA: Ikiwa siku 40 za Matendo 1:3 zilijumuisha siku za ufufuo na kupaa, ambayo inawezekana, basi kupaa kwake pia kulikuwa siku ile ile ya juma na ufufuo wake - "ya nane" (= "ya kwanza"), kama inavyoonyeshwa katika nukuu kutoka kwa Barnaba.

3. Wakristo na Sabato baada ya Pentekoste(Matendo kupitia Nyaraka).

Ingawa Wakristo waliadhimisha siku ya kwanza ya juma kama siku yao ya kusanyiko la kawaida kwa ajili ya ibada yao ya pekee, Wakristo Wayahudi kwa kawaida bado waliishi kama Wayahudi kama suala la desturi na utamaduni katika mambo yoyote ambayo hayakupingana na kanuni za Kikristo. Pia, mtume Paulo; kulingana katika mambo hayo na mila au tamaduni za watu wowote ambao anaweza kuwa kati yao - iwe

- (a) Wayahudi au waongofu wa Kiyahudi, walioishi kufuatana na sheria ya Musa, ili awapate kwa ajili ya Kristo;
- (b) wasio Myahudi, wasio na sheria (ingawa yeye mwenyewe hakuwa na sheria kwa Kristo), ili awapate pia kwa ajili ya Kristo.
- (c) wale aliowaita "dhaifu," ili apate kuwapata wao pia (1 Wakorintho 9:19-23).

Kwa mfano, Paulo alizingatia sheria ya Musa kuhusu nadhiri za Unadhiri, inayopatikana katika Hesabu 6:1-21 (ona Matendo 18:8; 21:17-26). Alimtahiri Timotheo, ambaye alikuwa nusu Myahudi, ili kumfanya akubalike katika jamii ya Kiyahudi na pia ya Mataifa (Matendo 16:1-3). Lakini alikataa kumtahiri Tito, ambaye si Myahudi, ili asivunje injili wakati kundi la Wayahudi lilipokuwa likijaribu kuwafunga watu wa mataifa mengine tohara (Wagalatia 2:1-5; taz. Mdo. 15:1-31). Hata hivyo hakufundisha Wakristo wa Kiyahudi kutotahiri watoto wao kama jambo la desturi (Matendo 21:17-26, kama ilivyotajwa tayari) - lakini alifundisha kwamba "katika Kristo Yesu kutahiriwa hakufai kitu, wala kutokutahiriwa; bali imani [katika Kristo] itendayo kazi kwa upendo" (Wagalatia 5:6) - kanuni ambayo alitumia kwa upana, akisema, "Basi, kwa habari ya kula au kunywa, msihukumu mtu yeyote siku za kula au kunywa. au mwandamo wa mwezi, au siku ya sabato" (Wakolosai 2:16), kwa sababu hayo hayakuwa ya lazima kwa Wakristo, kama ilivyojadiliwa hapo awali kwa ukamilifu zaidi.

Injili ilihubiriwa kwanza kwa Wayahudi, na kisha kwa Mataifa (Warumi 1:16). Na kwa Wayahudi, ilihubiriwa kwa mara ya kwanza katika Yerusalemu, si tu katika hekalu, na mitume, lakini pia katika masinagogi ya mji na wengine. Mfano mashuhuri wa huo wa mwisho ulikuwa ule wa Stefano katika sinagogi "la Watu Huru, na Wakireti, na Waa Aleksandria, na wa wale wa Kilikia na Asia" (sinagogi la Wayahudi nje ya Palestina), ambao walibishana naye lakini hawakuweza "kushinda hekima na Roho ambayo yeye alisema." Hata hivyo walifanikiwa kumleta katika "baraza" (Sanhedrin), na kumfanya apigwe mawe hadi afe kama shahidi wa kwanza wa Kikristo. Inawezekana kwamba Sauli wa Tarso, ambaye baadaye aligeuka na kuwa mtume Paulo, alikuwa wa sinagogi hilo, kwa kuwa alikuwa wa Kilikia na alishikilia mavazi ya wale waliowapiga mawe. (Ona Matendo 6:8 - 8:1; 22:3-21).

Baada ya Paulo kuwa mtume kwa watu wa mataifa wakati katika mji ambapo kulikuwa na sinagogi la Kiyahudi, angeenda kwake kwanza (kwa kuwa yalikuwa mapenzi ya Mungu kwamba Wayahudi wote pamoja na watu wa mataifa mengine wapate fursa ya kusikia na kuitii injili ya Kristo na hivyo kuwa Wakristo, na watu wa mataifa mengine kwa kawaida wangepikiwa kwa njia ya watu wanaomcha Mungu wanaohudhuria ibada za sinagogi la Kiyahudi) - kama huko Antikonia 51:13 (Mdo. (14:1-7), katika Thesalonike (17:1-9), huko Beroya (17:10-14), huko Korintho (18:1-17), huko Efeso, ambako aliwaacha wasaidizi wake, Akila na Prisila, hadi kurudi kwake (Mdo. 18:18-19:20). Katika baadhi ya matukio, Wakristo waliendelea kuhudhuria ibada za sinagogi mradi tu waliruhusiwa kufanya hivyo, lakini inaelekea walikusanyika katika nyumba ya washiriki fulani kwa ajili ya ibada zao za siku ya Bwana (rej. Matendo 18:7; Warumi 16:5; 1 Wakorintho 16:9 na Filemoni 1-2), au mahali pengine pa kukaribishwa, kama shule ya Tirano huko Efeso9:10, ambapo kulikuwa na ufikiaji wa kila siku wa Tirano (Mdo.

Kwa hiyo, kulingana na kanuni zinazohusika katika yale ambayo yametajwa, ikiwa Mkristo Myahudi kama mtu binafsi hakutaka tu kuadhimisha siku ya kwanza ya juma kama "siku ya Bwana," ambayo haikuwa lazima iwe siku ya pumziko kama sabato ilivyokuwa chini ya Musa, na kwa maana hiyo "kila siku" ingeweza "kuhesabiwa kuwa sawa," bali pia alihisi kuwa amelazimishwa kuendelea kushika siku ile ile ya mapumziko na "siku ya saba" lazima isifanye hivyo. hata hivyo asijaribu kulazimisha utunzaji wake kwa wengine - kwa jambo lile lile la kweli kinyume na nyama, ambayo Wakristo wa Mataifa wangeweza kula bila kutetewa na dhamiri, ili

Wakristo wa Kiyahudi wapate kuwa bado na machafuko dhidi yake ingawa sio lazima kuwa nayo (Warumi 14:1-23) - kanuni ambayo, hata hivyo, inatumika tu kwa mambo ya hiari - tu kwa yale ambayo yanaruhusiwa, lakini hayaruhusiwi, lakini hayaruhusiwi.

Kwa upande mwingine, ikiwa Wakristo Wasio Wayahudi walikuwa wakijiruhusu kuletwa katika utumwa wa (yaani, kulazimika kushika) kile ambacho Kristo alikuwa amewaweka huru kutoka humo hata Wayahudi (pamoja na utunzaji wa "siku ya sabato", Wakolosai 2:16), hiyo ilikuwa sababu ya mtume Paulo kuhangaikia wokovu wao - imani isiyo na maana sana (ona Wagalatia 8:1-8; Jambo la msingi: "KWA UHURU AMBAYE KRISTO ALITUWEKA HURU [kuhusiana na hayo]: SIMAMA HIVYO, WALA MSINASWE TENA KATIKA NIRA YA UTUMWA" (Wagalatia 5:1).

Kwa hiyo, ingawa Wakristo wanapaswa kuwa na ibada za faragha kila siku, na wanaweza kukusanyika kwa ajili ya ibada na kujenga wakati wowote au nyakati mbalimbali, au hata kila siku kwa muda mrefu, kama inavyowezekana na huenda ikaonekana kuwa ya kufaa, ni siku ya kwanza tu ya juma ambayo imeangaziwa kwao katika maandiko ya Agano Jipya kama siku ya kusanyiko la kawaida na la jumla, linaloadhimishwa kama "siku ya Bwana," wakati "karamu ya Bwana" inapoongezwa kwa ibada ya pekee.

Imechukuliwa kutoka katika Sabato ya Mungu, Kuyachunguza Maandiko. Cecil N. Wright

Siku ya Bwana Siku ya Kwanza ya Juma

H. Leo Boles

.... "Siku ya Bwana au Siku ya Kwanza ya Juma" ndiyo mada ambayo imetangazwa kujadiliwa katika hafla hii. Kwa kuwa siku ya Sabato imekoma kwa mamlaka ya kimungu wakati Agano la Kale lilipoondolewa njiani, kwa kuwa siku maalum ya ibada chini ya sheria ya Musa imekoma, na kwa kuwa tunaishi chini ya agano jipya, ambalo limeimarishwa zaidi juu ya ahadi zilizo bora zaidi, swali linatokea: "Je, kuna siku maalum ya ibada iliyoteuliwa katika Agano Jipya kwa ajili ya ibada ya Kikristo?" Sio Sabato ya Kikristo. Hakuna Maandiko katika Agano Jipya yanayofundisha kwamba siku ya Sabato imetengwa kuwa siku maalum ya ibada kwa Wakristo; wala hakuna Andiko lolote linalofundisha kwamba siku maalum iliyotengwa kwa ajili ya Wakristo kuabudu inapaswa kuitwa Sabato ya Kikristo. Siku ya Bwana, au siku ya kwanza ya juma, kamwe haiitwi kwa mamlaka ya Mungu siku ya Sabato au Sabato ya Kikristo. Siku maalum iliyotengwa na inayojulikana kama siku ya Bwana sio mbadala wa siku ya Sabato chini ya sheria. Agano Jipya si kwa maana ya kweli badala ya agano la kale; Agano la Kale lilitimiza kusudi lake na Kristo aliliondoa njiani. Kisha akatoa Agano Jipya lenye ahadi mpya, makusudi mapya, mahitaji mapya, na siku mpya ya ibada. Inapaswa kuwekwa wazi akilini kwamba siku ya Bwana au siku ya kwanza ya juma haichukui mahali pa kitu chochote au siku yoyote chini ya sheria ya Musa. [msisitizo umeongezwa]

Siku ya Bwana, au siku ya kwanza ya juma, si siku ya kupumzika. Sabato ilikuwa siku ya mapumziko kwa Wana wa Israeli, lakini siku ya Bwana si siku ya mapumziko kama ilivyokuwa Sabato ya Kiyahudi. Chini ya Agano la Kale siku ya Sabato iliteuliwa kuwa siku ya mapumziko kwa mwanadamu na mnyama; ilikuwa siku ya ukumbusho wa ukombozi kutoka utumwa wa Misri na wasimamizi wa kazi wa Misri; ilikuwa ni ishara kati ya Yehova na Wana wa Israeli kwamba Mungu kwa wema wake alikuwa amewakomboa wana wa Israeli kutoka katika taabu isiyoyisha ambayo walikuwa wakitumikishwa nayo wakiwa Misri. Walipaswa kupumzika na kuwaambia watoto wao kwamba walikuwa na siku hii ya mapumziko kwa sababu ya wema wa Mungu katika kuwakomboa kutoka utumwani Misri. Chini ya Agano Jipya siku ya Bwana ina kusudi la juu na takatifu zaidi kuliko lile la kuwapa tu pumziko la kimwili mwanadamu na mnyama. Tunaacha jambo hili litulie kwa wakati huu, kama itakavyoelezwa zaidi katika hotuba hii. Kubwabwaja na porojo zote unazosikia kuhusu kubadili siku ya Sabato hadi siku ya kwanza ya juma ni jambo lisilofaa na hutumika tu kuchanganya akili za watu na kuwachukia dhidi ya ukweli.

MAMBO MAPYA KATIKA AGANO JIPYA

Agano Jipya ni kweli kwa jina lake; kweli ni mpya katika sehemu zake zote. Inatupasa tu kuona mambo machache mapya ambayo yamejumuishwa katika agano jipya. Mafundisho ya Yesu alipokuwa katika mwili yalitajwa kuwa "fundisho jipya." (Marko 1:27.) Kristo hakurudia sheria yoyote ya Musa kuwalazimisha watu; katika Mahubiri yote ya Mlimani analeta tofauti kati ya mafundisho yake na mapokeo na tafsiri za marabi; aliitimiza sheria kisha akatoa kitu kipya badala yake. "Akawafundisha kama mtu mwenye mamlaka, wala si kama waandishi wao." (Mathayo 7:29) Hakujawahi kuwa na mafundisho kama hayo ambayo Yesu alitoa: hapajapata kuwa na

fundisho lolote jipya linaloweza kulinganishwa na fundisho la Bwana Yesu Kristo. Alikuwa kufunua mapenzi ya Baba, mapenzi ya Baba kama yalivyoonyeshwa katika agano jipya. Tena tunayo “amri mpya” (Yohana 13:34), ambayo huonyesha kiwango cha juu zaidi cha upendo miongoni mwa watu wa Bwana kuliko ambavyo havijawahi kufundishwa hapo awali. Wakristo ni viumbe vipya katika Kristo. (2 Wakorintho 5:17) Mambo ya kale yamepita, na mambo yote yamekuwa mapya. Kanisa linaundwa na waongofu kutoka mataifa yote; Wayahudi na watu wa mataifa mengine waliongoka na injili na kufanywa kuwa "mtu mmoja mpya." (Waefeso 2:15) Tena, twasoma kuhusu “njia mpya iliyo hai.” (Waebrania 10:20) Vijana Wakristo wanaitwa “watoto wachanga wapya katika Kristo.” (1 Petro. 2:2) Tuna “Pasaka mpya.” (1 Wakorintho 5:7.) Tunatoa “dhabihu mpya” (1 Petro 2:5) na kutoa “sadaka mpya za sifa” kwa Mungu (Waebrania 13:15). Nabii Isaya alisema kwamba watu wa Mungu wanapaswa kupewa “jina jipya.” (Isaya 62:2) Unabii huo ulitimizwa wakati wanafunzi walipoitwa “Wakristo kwanza huko Antiokia.” (Matendo 11:26) Zaidi ya hayo, katika Agano Jipya tuna “siku mpya ya ibada” (1 Wakorintho 16:1-2; Ufunuo 1:10), ambayo ni siku ya kwanza ya juma au siku ya Bwana. Itaonekana kwamba kila kitu katika Agano Jipya ni kipya.

MAMBO YA BWANA

Katika Agano Jipya kuna mambo mengi sana ambayo yameteuliwa kuwa ya Bwana --- "mambo ya Bwana." Kukariri machache ya mambo haya kutatusaidia kuthamini “siku ya Bwana.” Tumetaja katika Agano Jipya “mwili wa Bwana” (1 Wakorintho 11:27-29), “kifo cha Bwana” (1 Wakorintho 11:26), “meza ya Bwana” (1 Wakorintho 10:21), “Mlo wa Bwana” (1 Wakorintho 11:20), “wanafunzi wa Bwana” (Matendo 9:1), “Damu ya Bwana” 2 Wakorintho 17 (1 Timotheo 3:15), na “siku ya Bwana.” (Ufunuo 1:10) Mambo mengine yanaweza kutajwa kuwa ya Bwana, lakini haya yanatosha kuonyesha kwamba tunaposema juu ya “siku ya Bwana” kwamba tunaiweka katika jamii ya mambo mengi, mengine mengi ya maana ambayo ni ya Bwana chini ya agano jipya. Kwa hakika, Agano Jipya lilikuja kupitia kwa Bwana Yesu Kristo; yeye ndiye mpatanishi wa agano lililo bora zaidi. Musa alikuwa mpatanishi wa agano la kale, lakini Kristo ndiye mpatanishi wa agano jipya. Agano la Kale lilitiwa muhuri na kutakaswa kwa damu ya wanyama, lakini Agano Jipya limetiwa muhuri na kutakaswa kwa damu ya Bwana Yesu Kristo. Ni agano la Bwana, mapenzi yake ya mwisho na agano lake kwa mwanadamu. Itakuwa ajabu ikiwa siku mpya ya ibada ilitiwa katika Agano Jipya na isiitwe "siku ya Bwana." Tunajua kwamba “siku” inatumiwa kwa maana tofauti katika Biblia, lakini siku ya kwanza ya juma imeteuliwa kuwa siku ya Bwana na ilitambuliwa kuwa siku ya ibada na Wakristo wa mapema. Kwa kweli, tangu Pentekoste siku ya kwanza ya juma imetumiwa, siku ya pekee ya ibada chini ya agano jipya.

SIKU YA KWANZA YA WIKI

"Siku ya kwanza ya juma" imeitwa na Roho Mtakatifu "siku ya Bwana." "Nilikuwa katika Roho siku ya Bwana." (Ufunuo 1:10) Hapa tuna Yohana akisema kwamba alikuwa “katika Roho” katika siku ya pekee, “siku ya Bwana.” Kuna sababu nyingi za kutaja siku hii kuwa "siku ya Bwana." Kwanza, Bwana alifufuka kutoka kwa wafu katika "siku ya kwanza ya juma." (Mathayo 28:1; Marko 16:2; Luka 24:1 na Yohana 20:19) Hapa waandikaji wote wanne wa injili wanatuambia kwamba Yesu alifufuliwa kutoka kwa wafu siku ya kwanza ya juma. Hii ni sababu moja ya kutaja siku ya kwanza

ya juma kuwa siku ya Bwana. Baada ya ufufuo wake, alikaa duniani kwa muda wa siku arobaini. (Matendo 1:3) Katika siku hizo arobaini alijitokeza mara kadhaa; tunayo rekodi ya kuonekana kwa takriban kumi na tatu ambayo Yesu alifanya baada ya kufufuka kwake na kabla ya kupaa kwake. Kila mwonekano ambapo wakati umetajwa ilikuwa siku ya kwanza ya juma. Kuna baadhi ya matukio ambapo wakati, haukutajwa, lakini wakati unapotajwa, huteuliwa kuwa siku ya kwanza ya juma. Alifanya kupaa kwake kwa Baba na kisha akamtuma Roho Mtakatifu, kulingana na ahadi, kwa mitume siku ya Pentekoste, ambayo ilikuwa siku ya kwanza ya juma. (Mambo ya Walawi 23:11, 15-21) Kanisa lilipangwa siku ya Pentekoste, na mahubiri ya kwanza ya injili katika utimilifu wake yalihubiriwa na Petro kwenye Pentekoste hii. Kwa hiyo, kwa kuwa Pentekoste ilikuwa siku ya kwanza ya juma, siku ya kwanza ya juma inakuwa siku ya kuzaliwa kwa kanisa la Bwana. Wanafunzi wa kwanza walikutana siku ya kwanza ya juma kula Meza ya Bwana. "Hata siku ya kwanza ya juma, tulipokuwa tumekutana ili kumega mkate, Paulo akahutubia, akiazimu kusafiri siku ya pili yake; akarefusha maneno yake hata usiku wa manane." (Matendo 20:7) Zaidi ya hayo, wanafunzi wa mapema waliamriwa watoe mchango wa pekee siku ya kwanza ya juma. "Basi kwa habari ya changizo kwa ajili ya watakatifu, kama nilivyoyaagiza makanisa ya Galatia, fanyeni vivyo hivyo. Siku ya kwanza ya juma kila mtu kwenu na aweke akiba kwake, kwa kadiri ya kufanikiwa kwake; (1 Wakorintho 16:1-2.) Hapa Paulo anatoa maagizo kwa kanisa la Korintho kufanya kama alivyoyaamuru makanisa ya Galatia; walipaswa kutoa mchango huu siku ya kwanza ya juma. Hilo lilipaswa kufanywa ili kusiwe na kukawia kukusanya mchango Paulo alipofika. Inaonyesha kwamba Wakristo wa mapema walikuwa wakikutana siku ya kwanza ya juma. "Na tuangaliane sisi kwa sisi na kuhimizana katika upendo na matendo mema; wala tusiache kukusanyika pamoja, kama ilivyo desturi ya wengine; bali tuonyane; na kuzidi kufanya hivyo, kwa kadiri mwonavyo siku ile kuwa inakaribia." (Waebrania 10:24-25 .) Hizi ni baadhi ya sababu zinazoweza kugawiwa za kuita siku ya kwanza ya juma kuwa siku ya Bwana.

Katika Zaburi 2:7 tunayo yafuatayo: "Wewe ni mwanangu, leo nimekuzaa." Kumbuka kwa uangalifu "siku hii" kama ilivyotajwa hapa. Katika Matendo 13:32-33 tunajifunza kwamba hili lilitimizwa katika ufufuo wa Kristo. "Nasi tunawaletea habari njema ya ahadi waliyopewa baba, ya kwamba Mungu amewatimiliza watoto wetu kwa kumfufua Yesu; kama ilivyoandikwa katika zaburi ya pili, Wewe ndiwe Mwanangu, mimi leo nimekuzaa." Kwa hiyo, Yesu alikubaliwa kuwa Mwana mzaliwa wa Mungu kwa ufufuo wake kutoka kwa wafu katika siku ya kwanza ya juma. Unabii wa Yoeli (Yoeli 2:28; Matendo 2:1-4, 16, 17) ulitimizwa siku ya Pentekoste ambayo ni siku ya kwanza ya juma. Kristo alitawazwa kuwa mfalme kwenye kiti chake cha enzi siku hiyo. (Zekaria 6:13; Matendo 2:29-36) Sheria mpya ilianza kutumika wakati neno la Bwana lilipotoka Yerusalemu siku hiyo. (Isaya 2:3; Luka 24:47, 49 na Matendo 2) Matukio hayo yote yanaonyesha kwamba Mungu aliheshimu siku ya kwanza ya juma kuwa siku ya kutimizwa kwa mambo mengi makubwa. Hakuna mtu anayepaswa kushangaa kwamba siku ya kwanza ya juma imeitwa "siku ya Bwana." Petro alisema kwamba "Atukuzwe Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, ambaye kwa rehema zake nyingi alituzaa tena ili tupate tumaini lililo hai kwa kufufuka kwake Yesu Kristo katika wafu. (1 Petro 1:3) Hilo lamaanisha nini? Inamaanisha tu kwamba kwa ufufuo wa Yesu Kristo kwamba mitume walizaliwa tena kwa tumaini lililo hai kwa ufufuo wa Kristo; yaani, kufufuka kwake kulikamilisha tendo la kuzaliwa upya kwao. Walikuwa wamerudi kwenye wito wao wa kwanza baada ya kusulubishwa kwa Kristo, lakini sasa wamehuishwa wakiwa na matumaini kwamba Bwana wao aliyesulubiwa sasa ndiye Mkombozi wa mwanadamu

aliyefufuka. Inafurahisha kuona nafasi muhimu ambayo ufufuo una katika mahubiri ya mapema ya mitume; kwa kweli, Petro hataji kusulubishwa kwa Yesu bila kutaja ufufuo wake. Uangalifu unaitwa hapa kwa Zaburi 118:22-24. "Jiwe walilolikataa waashi limekuwa jiwe kuu la pembeni. Hili ni tendo la Bwana, ni ajabu machoni petu. Hii ndiyo siku aliyoifanya Bwana, tutashangilia na kuifurahia." Siku gani? Ni siku ya ufufuo, siku muhimu sana katika mpango wa ukombozi wa mwanadamu. Kuna wanaosherehekea siku yake ya kuzaliwa bila mamlaka yoyote ya kimungu. Mungu ameteua siku ya kwanza ya juma, siku ya ufufuo wa Bwana wetu, kuwa siku maalum ya ibada kwa watu wake chini ya agano jipya. Kwa hiyo, tuna sababu nyingi za kuita siku ya kwanza ya juma kuwa siku ya Bwana.

WAADVENTISTA WANAFUNDISHA NINI

Waadventista walikutana kwanza siku ya kwanza ya juma. Joseph Bates aliwatembelea baadhi ya jamaa waliokuwa waumini wa Kanisa la Seventh-Day Baptist Church. Alijifunza baadhi ya hoja kutoka kwao kwa ajili ya kukutana siku ya Sabato; alirudisha hoja hizi na kuzitambulisha kwa Kanisa la Advent. Bibi White alipinga kukutana siku ya Sabato hadi akashindwa kujibu hoja ambazo Joseph Bates alitoa. Kisha alipata maono ambayo aliona kwamba siku ya Sabato ilikuwa imeachwa na inawalazimisha Wakristo leo. Kanisa la Waadventista Wasabato basi lilianzishwa mwaka 1845. Ikiwa kushika siku ya kwanza ya juma ni "alama ya mnyama," basi Kanisa la Majilio lilikuwa na alama ya mnyama; Bi Ellen G. White alikuwa na alama ya mnyama. Tuna rekodi katika "Michoro ya Maisha ya Ellen G. White" ya maono ambayo Bibi White alikuwa nayo. "Mzee Bates alikuwa anapumzika siku ya Jumamosi, siku ya saba ya juma, na alisisitiza juu ya usikivu wetu kama Sabato ya kweli. Sikuhisi umuhimu wake, na nilifikiri kwamba alikosea kukaa juu ya amri ya nne kuliko juu ya zile nyingine tisa. Lakini Bwana alinipa mtazamo wa patakatifu pa mbinguni. Hekalu la Mungu lilifunguliwa mbinguni, na nilionyeshwa sanduku la rehema kwa sehemu mbili za mwisho wa sanduku la rehema la Mungu. mabawa yalitanda juu ya kiti cha rehema, na nyuso zao zikageukia juu yake, malaika aliyeandamana naye alinijulisha, iliwakilisha jeshi lote la mbinguni likiitazama kwa utiifu sheria ya Mungu, ambayo ilikuwa imeandikwa kwa kidole cha Mungu, na 1 nikazona zile mbao za mawe ambazo juu yake ziliandikwa zile Amri Kumi. akiizunguka. Malaika akasema, 'Ndiye pekee kati ya wale kumi anayefafanua Mungu aliye hai aliyeziumba mbingu na dunia na vitu vyote vilivyomo.'" (Ukurasa wa 95 na 96.) Sasa upumbavu kama huo unaofunuliwa katika njozi za Bibi White unakuwa mamlaka kwa Waadventista wa Siku ya Sabato wanaoabudu siku ya Sabato. Aliona zile mbao mbili za mawe ambazo juu yake ziliandikwa Amri Kumi, anadai, na kisha akaona nuru kuzunguka amri ya nne ambayo ina siku ya Sabato, ambayo iliweka amri hii juu ya zingine zote. Anaiweka amri ya nne ambayo ilitolewa kwa watu wa Kiyahudi juu ya amri kwamba usiwe na Mungu mwingine ila mimi. Kwa Waadventista Wasabato siku ya Sabato ndicho kitu pekee kinachowatofautisha Waadventista na madhehebu mengine yote. Kuna aina sita za Waadventista, na Waadventista Wasabato, walioasisiwa na Bibi White, wanakosa mwakilishi ambaye ana ujasiri wa kufanya hivyo. mtetee kama nabii wa Mungu; wanadai kwamba alivuviwa na Mungu, naye anadai kwamba alivuviwa na Mungu, lakini sababu yao ni kumlilia mtetezi na hakuna hata mmoja wao aliye tayari kumtetea. Kwa nini? Kwa sababu hawawezi kumtetea.

JE, PAPA WA ROMA ALIBADILI SABATO?

Dai hili la kwamba papa wa Rumi alibadilisha siku ya Sabato hadi siku ya kwanza ya juma lilitolewa kwanza na Bibi Ellen G. White. Bibi White anasema, "Ndani ya sanduku kulikuwa na chungu cha dhahabu cha mana, fimbo ya Haruni iliyochipuka, na vile mbao za mawe zilizokunjwa kama kitabu. Yesu akazifungua, nikaona zile amri kumi zimeandikwa kwa kidole cha Mungu. Katika meza moja kulikuwa na nne, na juu ya nyingine sita. Zile nne kwenye meza ya kwanza ziling'aa zaidi kuliko ile ya sita; lakini Sabato iling'aa kuliko zote; mbali na kuhifadhiwa kwa heshima ya jina takatifu la Mungu wiki; kwa kuwa alipaswa kubadili majira na sheria." ("Early Writings of Ellen G. White," ukurasa wa 33.) Tena katika ukurasa wa 65 wa kitabu hicho hicho Bibi White anasema, "Papa amebadilisha siku ya mapumziko kutoka siku ya saba hadi siku ya kwanza." Katika maono tofauti Bibi White alidai kwamba papa alibadilisha siku ya Sabato hadi siku ya kwanza ya juma. Hebu tuchunguze shtaka lake na tuone ni ukweli kiasi gani ndani yake. Kumbuka kwamba Bwana alimwonyesha katika maono kwamba papa alikuwa amebadilisha Sabato hadi siku ya kwanza ya juma. Kwa nini ilimbidi Bwana kumfunulia Bibi White katika maono kwamba papa alibadilisha Sabato kutoka siku ya saba hadi siku ya kwanza ya juma kama wanaweza kuthibitisha kuwa imebadilishwa na Agano Jipya? Kwa nini Waadventista Wasabato wasijaribu kuthibitisha kwa Agano Jipya kwamba siku ya Sabato imebadilishwa kuwa siku ya kwanza ya juma? Waadventista Wasabato wanakiri kwamba Kanisa Katoliki halikuanzishwa hadi karne ya nne; wanakiri kwamba Kanisa Katoliki lilikuwa halijaendelea kikamilifu hadi yapata mwaka 304 BK. Wakristo walikuwa wanakutana siku ya kwanza ya juma kwa karne tatu kabla hata Waadventista kudai kwamba Sabato ilibadilishwa kuwa siku ya kwanza ya juma. Wanawezaje kutoa sababu yoyote kwa Wakristo kukutana siku ya kwanza ya juma kwa muda mrefu sana? Hata sasa wanadai kwamba wanaweza kutoa uthibitisho fulani kwamba papa Mkatoliki alifanya badiliko hilo. Hawawezi kutuambia ni papa gani aliyefanya mabadiliko hayo; wanajua hakuna historia takatifu au chafu inayoandika ukweli kwamba papa alifanya mabadiliko. Hata kama Wakatoliki wangetoa dai hilo, dai hilo lingethibitishwaje? Hakuna uthibitisho kwamba papa alifanya badiliko lolote kama hilo, na Waadventista Wasabato wanapotoa mashtaka wanafanya hivyo bila uthibitisho wowote. Wanaweza tu kuashiria maono ya Bibi White kwamba papa alifanya mabadiliko. Konstantino alikuwa mfalme wa Roma, lakini hakuwa papa; alikuwa mfalme kuanzia mwaka 306-337 BK. Alikuwa na sheria zilizopitishwa kudhibiti mwenendo siku ya kwanza ya juma, lakini hakuna sheria au amri katika historia ya Warumi ambapo alibadilisha siku ya Sabato hadi siku ya kwanza ya juma. Ni jambo moja kutunga sheria zinazodhibiti mienendo ya raia siku ya kwanza ya juma, na jambo jingine kuteua siku ya kwanza ya juma kuwa siku ya ibada. Tena, wanadai kwamba Baraza la Laodikia, lililokutana mwaka 363 BK, lilithibitisha siku ya kwanza ya juma kuwa siku ya Bwana. Ikumbukwe kwamba siku ya kwanza ya juma ilikuwa tayari imeadhimishwa tangu siku za kwanza za kanisa la Bwana wetu hadi wakati huo na Wakristo wote.

Msemaji alijua kwamba kutoka kwenye jukwaa hili ilikuwa imehubiriwa kwamba papa wa Kanisa Katoliki alibadilisha siku ya Sabato kutoka siku ya saba hadi siku ya kwanza ya juma; kwa hiyo, alitoa wito kwa mamlaka kuu zaidi katika Kanisa Katoliki katika Nashville, Tennessee, kutoa mafundisho ya Kanisa Katoliki kuhusu jambo hili. Aliuliza swali hili: "Je, Wakatoliki wanafundisha kwamba papa wa Roma alibadilisha Sabato ya siku ya saba hadi siku ya kwanza ya juma?" Jibu lilikuja kwa msisitizo "Hapana"! "Hawatoi madai kama hayo; hawajawahi kutoa madai kama hayo." Kisha kuhani aliulizwa: "Je, utaiandika taarifa hiyo?" Kisha akaandika barua ifuatayo, ya Desemba 14, 1944.

"Daktari H. Leo Boles
Mpendwa Mheshimiwa:

"Katika kujibu swali lako, Ni nani aliyebadilisha Sabato kuwa Jumapili? Natamani kusema kwamba, kulingana na uthibitisho bora zaidi, ilikuwa ni mitume wenyewe ili kuadhimisha ufufuo wa Kristo. Zoezi la kukutana pamoja siku ya kwanza ya juma kwa ajili ya kuadhimisha Meza ya Bwana na kuteuliwa kwa siku hiyo kuwa siku ya Bwana kunaonyeshwa na Mtakatifu Paulo, 1 Wakorintho, 17, 20, 20 na St. Ufu. 1:10.

"Katika 'Didache au Mafundisho ya Mitume Kumi na Wawili,' iliyoanzia mwaka wa 100 BK (hiyo ni nyuma huko miaka michache tu, labda michache, baada ya Yohana kufa), amri inatolewa: 'Siku ya Bwana kusanyika na kuumega mkate na kushukuru, baada ya kuziungama dhambi zako, ili dhabihu yako iwe safi. (Sura ya 14.)

"Mt. Ignatius, mfiia imani (mwaka 107), anazungumza juu ya Wakristo kama 'kutoishika tena Sabato, bali kuishi katika utunzaji wa siku ya Bwana ambayo pia Uhai Wetu ulifufuka." (Ad Magnes IX.) Katika Waraka wake kwa Barnaba, sura ya XV, asema: "Kwa hiyo twaitunza siku ya nane (yaani, ile ya kwanza ya juma) kwa furaha, siku ile ambayo Yesu alifufuka kutoka kwa wafu.

"Mt. Justin (mwaka 165) ndiye mwandishi Mkristo wa kwanza kuiita siku hiyo Jumapili katika kifungu kinachoadhimishwa ambamo anaeleza kwa undani ibada iliyotolewa kwa Mungu siku hiyo na Wakristo wa mapema-yaani, kutolewa kwa mwili na damu ya Kristo pamoja na sala, mahubiri, na usomaji wa Agano la Kale na Jipya. (Apol. 65.)

"Kwa hiyo, ni wazi kutokana na ushuhuda wa kale sana na wa kweli tulionao kwamba desturi ya kuadhimisha Meza ya Bwana siku ya Jumapili ilianza kwa mitume, na, kwa hiyo, ilikuwa ni kwa mujibu wa mapenzi ya Kristo ambaye aliwapa uwezo wa kufanya mabadiliko hayo ya kiajali ya wakati na utaratibu wa kushika kidini. Wao, bila shaka, hawakuwa na uwezo wa kubadilisha muda fulani wa ibada ya asili ambayo wanadamu wote waliweka pekee ya Mungu kwa ajili ya Mungu. ni wajibu muhimu ulioamrisha na amri ya tatu, lakini muda na maelezo ya kushika kwake yaliweza kubadilika kwa hakika desturi hiyo isingeanzia kwa mitume na kuwa ya ulimwenguni pote katika ulimwengu wa Kikristo kama Mola wetu hangetaka. desturi zinazoipendelea Jumapili." Natumai hili ni jibu la kuridhisha kwa swali lako.

Wako mwaminifu sana,
"RT. Rev. MSGR. AA SIFNER, VG"

Ni haki kwa Wakatoliki kusema kwamba hawadai kwamba papa wa Roma alibadilisha Sabato hadi siku ya kwanza ya juma. Fasihi yoyote ambayo mtu yeyote anaweza kuwa nayo kutoka kwa Waadventista wa Sabato inayotoa shtaka kwamba papa alibadilisha Sabato ni ya uwongo; ikiwa yeyote kati yenu ana fasihi kama hiyo, unaweza kuandika juu yake, "Hii si kweli."

KARAMA YA BWANA

Yesu aliwaamuru wanafunzi wake kula Meza ya Bwana. (Mathayo 26:26; Luka 22:19; 1 Wakorintho 11:24-25) Bwana aliamuru watu wake wakusanyika. "Wala tusiache kukusanyika pamoja, kama ilivyo desturi ya wengine." (Waebrania 10:25) Bila kujali sehemu nyingine ya mstari huu inaweza kumaanisha nini, tuna fundisho rahisi na lililo wazi kwamba Wakristo hawakupaswa kuacha kukusanyika pamoja. Pia wameamriwa kula Meza ya Bwana; lazima wakusanyike ili kula chakula cha jioni pamoja. Walikula chakula cha jioni walipokusanyika. (1 Wakorintho 11:20-33) Paulo hapa anasema: "Basi, mnapokutana pamoja, haiwezekani kula chakula cha Bwana. Hivyo basi, walikula chakula cha jioni walipokusanyika. Sasa wameamrisha kukila, na wameamrisha kukusanyika; na tunaona kwamba walikula chakula cha jioni walipokusanyika. Kwa nini wanakula? Katika ukumbusho wa kifo na mateso ya Bwana hadi atakapokuja. Kwa hiyo, basi kuna maana hapa kufufuka kwake; hangeweza kuja tena mara ya pili kama hangekuwa hai, kama hangefufuka kutoka kwa wafu. Kwa hiyo, Meza ya Bwana kwa maana yake basi huliwa siku ya kwanza ya juma kama kumbukumbu ya kifo cha Bwana na ujio wa pili. Hili liko wazi vya kutosha. Hata hivyo, Wakristo walikusanyika kwa kusudi la kula Meza ya Bwana. (1 Wakorintho 11:33) Lakini walikusanyika ili kumega mkate au kula Meza ya Bwana siku ya kwanza ya juma. Ufufuo wa Bwana siku ya kwanza ya juma, kushuka kwa Roho Mtakatifu siku ya kwanza ya juma, na kula Meza ya Bwana siku ya kwanza-yote yanasisitiza kwamba hii ni siku ya Bwana. Tumejifunza kwamba Roho Mtakatifu alikuja siku ya kwanza ya juma, kwamba kanisa lilipangwa au lilianza kazi yake siku ya kwanza ya juma, kwamba Wakristo walikutana kula Meza ya Bwana siku ya kwanza ya juma, na kwamba Yohana alikuwa katika Roho siku ya Bwana, ambayo yote yanatufundisha kwamba siku ya kwanza ya juma ni siku ya Bwana.

Watu wa Mungu leo wanakusanyika kula Meza ya Bwana siku ya kwanza ya juma. Sabato ya sheria ilikuwa siku tofauti kabisa na ilitunzwa kwa kusudi tofauti kabisa. Kuna tofauti nyingi katika kusudi la Wakristo kukutana siku ya Bwana na Wayahudi kupumzika siku ya Sabato kama ilivyo kati ya mchana na usiku, Kristo na Shetani. Siku ya Bwana haichukui mahali pa Sabato ya Kiyahudi; Sabato iliondolewa njiani wakati Agano la Kale lilipotimizwa; siku mpya, siku ya kwanza ya juma, ilitolewa kwa ajili ya Wakristo chini ya agano jipya. Kula Meza ya Bwana siku ya kwanza ya juma ndicho kitu pekee kinachotofautisha siku ya kwanza ya juma na siku nyingine yoyote. Tunaweza kuimba sifa za Mungu siku ya kwanza ya juma, lakini tunaweza kuimba sifa zake siku yoyote na kila siku. Tunasoma Biblia siku ya kwanza ya juma, lakini tunaweza na tunapaswa kusoma Biblia kila siku. Tunaomba siku ya kwanza ya juma, lakini tunaweza kuomba na tunapaswa kuomba kila siku. Tunaweza kutoa mali yetu siku ya kwanza ya juma, lakini tunaweza kutoa kadiri tupatavyo nafasi na kama kuna uhitaji katika siku yoyote. Kwa hiyo, ulaji wa Meza ya Bwana katika siku ya kwanza ya juma ndicho kitu pekee kinachotofautisha siku hii na siku nyingine yoyote. Siku hii na siku hii pekee tunaweza kula Meza ya Bwana.

Kuna jambo moja tu zaidi kuhusu siku ya kwanza ya juma. Mungu amepanga ili watu wake wakutane siku ya kwanza ya juma. Mwanadamu anaweza kubadilisha kalenda; anaweza kutengeneza kalenda yenye siku sita tu kwa juma; Urusi ilifanya hivyo na kuishi kwa robo ya karne kwenye ratiba ya wiki ya siku sita. Mataifa mengine yamefanya vivyo hivyo. Je, Waadventista Wasabato wangeabuduje siku ya saba ya juma wakati kuna siku sita tu katika juma? Mungu

ameiweka ili mwanadamu asiweze kutengeneza kalenda ya siku katika juma bali kuwe na "siku ya kwanza ya juma." Kwa hiyo, amairekebisha ili watu wake—haijalishi ni mabadiliko ngapi yanayoweza kutokea—wapate kukutana siku ya kwanza ya juma. Ikiwa mwanadamu angepanga ratiba ya siku tano tu katika juma, Wakristo wangekutana siku ya kwanza ya juma kwa ajili ya ibada. Waadventista Wasabato hawakuweza kukutana kwa ajili ya ibada, kwa kuwa wiki haina siku saba. Hilo laonyesha hekima ya Mungu katika kupanga siku ya kwanza ya juma, siku ya Bwana, kuwa siku ya pekee ya ibada. (Hotuba Iliyotolewa na H. Leo Boles, Desemba 21, 1944, katika Jengo la Ukumbusho wa Vita, Nashville, Tennessee)